

Drivers influencing the economic resilience of rural women's entrepreneurship: A model for determining strategies

Hossein Hossein-Zargari¹, Majid Nasiri^{2*}, Behzad Shahrabi³

¹ Department of Entrepreneurship, Aliabad Katoul Branch, Islamic Azad University, Aliabad Katoul, Iran

² Department of Entrepreneurship, Aliabad Katoul Branch, Islamic Azad University, Aliabad Katoul, Iran,
Email: mnasiri64@yahoo.com

³ Department of Entrepreneurship, Aliabad Katoul Branch, Islamic Azad University, Aliabad Katoul, Iran

Article Info

Article type:
Research Full Paper

Article history:

Received: 13.08.2024

Revised: 10.09.2024

Accepted: 25.09.2024

Keywords:

Business
Employment
Rural Women
Challenge
Resilience

ABSTRACT

The presence of various challenges and inconsistencies in rural women's businesses has heightened the necessity for entrepreneurial resilience. The resilience of women in business is a key factor in fostering sustainable rural economic growth. This resilience level is dependent on various factors that, when identified, can facilitate the pathway to the development of rural communities. Accordingly, this research aims to identify and analyze the factors influencing the economic resilience of rural women's entrepreneurship using a grounded theory approach. The statistical population consisted of theoretical (academic) and experiential (business owners) experts in the field of rural entrepreneurship, with 14 individuals purposefully selected based on their knowledge and experience. Semi-structured interviews served as the primary data collection tool. After synthesizing the interviews, the software MAXQDA12 was utilized for coding and analyzing the concepts presented. The results yielded 145 concepts coded into 323 categories; after merging overlapping categories and eliminating unrelated ones, 69 final codes were established, representing 20.12% of the total extracted concepts. The findings indicate that education and skills, local community support, as well as policymaking and planning, are the most influential factors on the level of resilience in rural women's entrepreneurship. According to the derived paradigmatic model, market access, modeling, government support, and the positioning of home-based businesses play a decisive role as key strategies in establishing and developing rural women's enterprises.

Cite this article: Hossein-Zargari, H., Nasiri, M., Shahrabi, B. 2024. Drivers influencing the economic resilience of rural women's entrepreneurship: A model for determining strategies. *Journal of Studies in Entrepreneurship and Sustainable Agricultural Development*, 11 (4), 125-150.

© The Author(s).

DOI: 10.22069/jead.2024.22709.1846

Publisher: Gorgan University of Agricultural Sciences and Natural Resources

محرکه‌های مؤثر بر تاب‌آوری اقتصادی کارآفرینی زنان روستایی: ارائه مدلی برای تعیین استراتژی‌ها

حسین حسین‌زرگری^۱، مجید نصیری^{۲*}، بهزاد شهبازی^۳

^۱ گروه کارآفرینی، واحد علی‌آباد کنول، دانشگاه آزاد اسلامی، علی‌آباد کنول، ایران.

^۲ گروه مدیریت، واحد علی‌آباد کنول، دانشگاه آزاد اسلامی، علی‌آباد کنول، ایران، رایانامه: mnasiri64@yahoo.com

^۳ گروه مدیریت، واحد علی‌آباد کنول، دانشگاه آزاد اسلامی، علی‌آباد کنول، ایران.

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله کامل علمی - پژوهشی	وجود چالش‌ها و ناسازگاری‌های متعدد در کسب‌وکارهای زنان روستایی، ضرورت تاب‌آوری کارآفرینانه را دوچندان نموده است. تاب‌آوری زنان در کسب‌وکارها عامل کلیدی در رشد اقتصادی پایدار روستایی است. به طوری که سطح تاب‌آوری آن‌ها در ایجاد و توسعه کسب‌وکارهای روستایی به عوامل مختلفی وابسته است که شناسایی آن‌ها می‌تواند مسیر رسیدن به توسعه جامعه روستایی را فراهم نماید. در همین راستا تحقیق حاضر با هدف شناسایی و تحلیل عوامل مؤثر بر تاب‌آوری اقتصادی کارآفرینی زنان روستایی با استفاده از روش گرنند تئوری انجام شد. جامعه آماری را خبرگان نظری (دانشگاهی) و تجربی (صاحبان کسب‌وکار) حوزه کارآفرینی روستایی تشکیل داده که ۱۴ نفر از آن‌ها با توجه به دارا بودن شرایط دانشی و تجربی به شیوه هدفمند انتخاب شدند. مصاحبه‌های نیمه‌ساختارمند ابزار اصلی جمع‌آوری اطلاعات بود. در این تحقیق پس از جمع‌بندی مصاحبه‌ها، برای کدگذاری و تحلیل مفاهیم مطرح شده از نرم‌افزار MAXQDA ^{۱۲} استفاده شد. بر اساس نتایج به دست آمده ۱۴۵ مفهوم در قالب ۳۲۳ مقوله کدگذاری شد که پس از ادغام مقوله‌های مسترک و حذف مقوله‌های غیرمرتبط، ۶۹ کد نهایی شد که ۲۰/۱۲ درصد از کل مفاهیم استخراج شده را تشکیل داده‌اند. یافته‌ها حاکی از آن است که آموزش و مهارت‌ها، حمایت محلی و جامعه، و خط‌مشی‌گذاری و برنامه‌ریزی، مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار بر میزان تاب‌آوری کارآفرینی زنان روستایی است. با توجه به مدل پارادایمی به دست آمده، دسترسی به بازار، الگوسازی، حمایت دولت و جایگاه‌یابی کسب‌وکارهای خانگی، به عنوان راهبردهای کلیدی، نقش تعیین‌کننده‌ای در راه‌اندازی و توسعه کسب‌وکارهای زنان روستایی دارد.
تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۵/۲۳ تاریخ ویرایش: ۱۴۰۳/۰۶/۲۰ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۷/۰۴	
واژه‌های کلیدی: کسب و کار اشتغال زنان روستایی چالش انعطاف‌پذیری	

استناد: حسین‌زرگری، حسین؛ نصیری، مجید؛ شهبازی، بهزاد. (۱۴۰۳). محرکه‌های مؤثر بر تاب‌آوری اقتصادی کارآفرینی زنان روستایی: ارائه مدلی برای تعیین استراتژی‌ها. *مطالعات کارآفرینی و توسعه پایدار کشاورزی*، ۱۱ (۴)، ۱۵۰-۱۲۵.

مقدمه

کارآفرینی به عنوان یکی از مهم‌ترین تلاش‌ها برای توسعه روستایی مورد توجه قرار گرفته (Green et al., 2015) که نقش عمده‌ای در بهبود وضعیت زندگی روستاییان دارد (Steiner and Atterton, 2014). کارآفرینی روستایی به معنای استفاده از امکانات روستا به صورت نوآورانه برای به دست آوردن فرصت‌های اقتصادی است (Rezaei-Moghaddam et al., 2023). زنان در هر کشوری از عوامل اساسی و اصلی در رشد و رونق اقتصادی و خلق ارزش پایدار در جوامع روستایی به شمار می‌آیند (Carrizosa, 2021). زنان روستایی به عنوان نیمی از جمعیت روستا در رسیدن به اهداف توسعه پایدار روستایی، نقشی کلیدی دارند (Kitole and Genda, 2024). به طوری که فعالیت آن‌ها در توسعه روستاها و اقتصاد جوامع، واقعیتی غیرقابل انکار است (Carrizosa, 2021). بر اساس گزارش پایش جهانی کارآفرینی^۱ در سال ۲۰۲۰، حدود ۲۷۴ میلیون زن در سرتاسر جهان در راه‌اندازی کسب‌وکار مشارکت داشته‌اند (Kelley et al., 2011). کریمی و همکاران، (۱۴۰۱). در کشور ایران نیز، نرخ بیکاری در مناطق روستایی برای زنان و مردان روستایی در سال ۱۳۸۵ به ترتیب ۱۰/۲ و ۸/۸ درصد و در سال ۱۳۹۸ به ترتیب ۱۸/۵ و ۳۱/۶ درصد بوده است که این نتایج بیانگر این است که با گذشت ۱۰ سال نرخ بیکاری در هر دو جمعیت زن و مرد روستا افزایش یافته است و این افزایش در جامعه زنان روستا بیشتر به چشم می‌خورد (شاهوند و همکاران، ۱۳۹۴) اما در مقایسه با مردان بسیار کم است.

امروزه مشارکت زنان به عنوان ابزاری اساسی برای توسعه تلقی می‌شود که در آن شکل‌گیری کسب‌وکارهای کوچک و ورود به کارآفرینی یا

خوداشتغالی یکی از زمینه‌های اصلی آن در جامعه روستایی محسوب می‌شود (Rezaei-Moghaddam et al., 2023). زن کارآفرین می‌تواند به عنوان فردی تعریف شود که به تنهایی یا با مشارکت یک یا چند نفر شریک، یک کسب‌وکار را شروع کرده و مشتاق قبول خطرات و مسئولیت‌های مالی، مدیریتی و اجتماعی آن و مشارکت در فعالیت‌های مدیریتی روزه است (Rahmi et al., 2022)؛ فلاح‌حقیقی، (۱۳۹۴).

کارآفرینی و اشتغال زنان در روستاها ضمن افزایش درآمد خانواده، به واسطه کاهش تفاوت و شکاف موجود میان خانوارهای روستایی و شهری، صرفه‌جویی در هزینه‌های تولید محصولات دامی و زراعی، بهبود وضعیت سواد و بهداشت خانواده، تأمین هزینه‌های خانواده به عنوان سرپرست خانوار و نیز کاهش مهاجرت به شهرها، می‌تواند زندگی روستایی و در نهایت کل جامعه را تحت تأثیر قرار دهد (کریم زاده و سعدی، ۱۴۰۱؛ شاهوند و همکاران، ۱۴۰۱).

با وجود مزایای انکارناپذیر کارآفرینی در توسعه جوامع، موانع و محدودیت‌های متعددی برای حرکت به سوی کارآفرینی پیش‌پای زنان روستایی قرار دارد (Emon and Nipa, 2024)؛ بادزبان و همکاران، (۱۳۹۹ الف). بسیاری از زنان در کشورهای در حال توسعه، از جمله ایران با چالش‌هایی دست و پنجه نرم می‌کنند که مانع موفقیت در کسب‌وکارهای آن‌ها می‌شود (Kitole and Genda, 2024). بنابراین ظهور و توسعه کارآفرینی پدیده‌ای تصادفی نیست، بلکه این پدیده وابسته به فاکتورهای مختلف اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و... است که اغلب در حکم شرایط توسعه کارآفرینی لیست می‌شوند (جمینی و همکاران،

¹ Global Entrepreneurship Monitor (GEM)

تاب‌آور به دلیل مقاومت در برابر شوک‌های داخلی و خارجی، شانس بیشتری برای بقا داشته و زمینه را برای عملکرد موفق کارآفرینی فراهم می‌نماید (Fiksel et al., 2014; Fatoki, 2018).

پایین بودن نرخ اقتصادی در بین زنان بیانگر این است که نرخ کارآفرینی در میان زنان کمتر از مردان است. این در صورتی است که بدون جلب مشارکت اقتصادی زنان در ایجاد و راه‌اندازی کسب‌وکارهای کوچک و متوسط، و رسیدن به اهداف توسعه پایدار ۲۰۳۰ و دستیابی به پتانسیل کامل اجتماعی و اقتصادی برای کشورهای در حال توسعه چالش برانگیز است (Elkafrawi and Refai, 2022). لذا عوامل مختلفی در ایجاد و گسترش کارآفرینی زنان روستایی تأثیرگذار است که میزان تاب‌آوری آن‌ها را در ابعاد مختلف به ویژه بعد اقتصادی تحت تأثیر قرار می‌دهد. از این رو شناسایی و تحلیل این عوامل می‌تواند مسیر تاب‌آوری زنان کارآفرین روستایی را بهتر و دقیق‌تر مشخص نماید. چون برنامه‌ریزی برای رفع این عوامل، بسترساز و کارآمدی برای شروع کارآفرینی زنان در روستاها ایجاد می‌کند (Rahman et al., 2022). در همین راستا تحقیق حاضر ضمن شناسایی عوامل مؤثر بر تاب‌آوری اقتصادی کارآفرینان زنان روستایی در کشور، آن‌ها را تشریح و تحلیل نموده و بر اساس تعیین راهبردهای کلیدی، بتوان به پیامدهای مثبتی در این زمینه دست یافت.

مبانی نظری و پیشینه تحقیق

تاب‌آوری به عنوان یکی از ظرفیت‌های کلیدی زنان کارآفرین برای تحمل مشکلات، ارائه راهکار به منظور غلبه بر آن و دستیابی به موفقیت می‌باشد (کهن‌هوش‌نژاد و همکاران، ۱۴۰۲). ظرفیت تاب‌آوری به عنوان یکی از جنبه‌های سرمایه روان‌شناختی، کارآفرینان را قادر می‌سازد تا اقدامات مناسبی در

در این زمان است که تاب‌آوری و انعطاف‌پذیری زنان در فعالیتهای کارآفرینانه و تأثیر آن در رشد اقتصادی روستاها از اهمیت فزاینده‌ای برخوردار می‌شود (Magis, 2010). به نقل از آجر (۲۰۰۰)، تاب‌آوری توانایی گروه‌ها یا جوامع برای سازگاری با تنش‌ها و اختلالات اجتماعی، سیاسی یا محیطی است (Rezaei-Moghaddam et al., 2023). در واقع تاب‌آوری فرآیندی پویا است که در آن فرد با وجود تجارب دشوار، مهارت‌های مثبت سازگاری را ارائه داده و مقیاسی برای مقابله با استرس است (Windle et al., 2011). تفکر تاب‌آوری روشی ساختاری برای توجه به پیچیدگی‌ها، عدم قطعیت، وابستگی‌های درونی سیستم و فرآیندها، فراهم می‌آورد و زمینه را برای روش‌های جدید برنامه‌ریزی و استفاده کارآمدتر از ارزیابی و تفکر پایداری فراهم می‌کند (امیری و همکاران، ۱۴۰۱). در همین راستا تاب‌آوری اقتصادی نیز به عنوان بُعد مهمی از تاب‌آوری و انعطاف‌پذیری کسب‌وکارهای روستایی است که با توانایی یک جامعه در جلوگیری از ضررهای اقتصادی طی یک رویداد مخرب مرتبط است. تاب‌آوری اقتصادی عموماً بر اساس جلوگیری از ضرر، معمولاً با توجه به دارایی و مشاغلی که خسارات کوتاه‌مدت و بلندمدت را پوشش می‌دهد، شکل می‌گیرد (Mashpure et al., 2023; Wang et al., 2022). تاب‌آوری اقتصادی به عنوان توانایی یک اقتصاد برای بهبود و خروج موفقیت‌آمیز از یک شوک می‌باشد که به طور قابل توجهی از رشد قبلی آن اقتصاد جلوگیری نموده و منجر به رکود اقتصادی در آن می‌شود (Hu et al., 2022). عزیز و همکاران، ۱۴۰۰). حال کارآفرین زنان روستایی از ظرفیت موجود در تاب‌آوری برای سازگاری و غلبه بر شرایط خاص برای بقا و موفقیت کسب‌وکار بهره می‌برند (Ayada and Manzano, 2014). در واقع کارآفرینان

نامناسب بودن شیوه‌های قبل، می‌باشد (Buang, 2012). این ویژگی‌ها، کارآفرینان را قادر می‌سازد که در اتفاقات غیرمنتظره آثار مضر را کاهش داده و بر آن غلبه نمایند و به دنبال آن موقعیت‌های بهتری را جست‌وجو کنند (Manzano-Garcia and Calvo, 2013). تغییرات متعدد و سطح بالای ریسک، نیازمند سیستم تاب‌آورتر در کسب‌وکارها و کارآفرینی است. در صورتی که کسب‌وکارها نتوانند تاب‌آوری مناسبی در قبال بحران‌های احتمالی و مشکلات داشته باشند، و همچنین از انعطاف‌پذیری خوبی در تغییر استراتژی در مواقع لزوم برخوردار نباشند، در محیط بسیار متغیر و پیچیده فضای کسب‌وکار امروزی، محکوم به فنا و نابودی هستند (چیت‌سازان و همکاران، ۱۳۹۷).

حال با توجه به نقش کلیدی زنان در توسعه اقتصادی و لزوم غلبه آن‌ها بر دشواری‌ها و مشکلات به ویژه در شرایط عدم قطعیت‌ها، تاب‌آوری فردی آن‌ها کمتر مورد توجه قرار گرفته و نیاز به مطالعات عمیق‌تر دارد. بنابراین با وجود حیاتی بودن شایستگی‌های کارآفرینی برای تاب‌آوری زنان (کهن‌هوش‌نژاد و همکاران، ۱۴۰۲)، مطالعات چندانی در زمینه تاب‌آوری اقتصادی زنان در کسب‌وکارهای روستایی با هدف شناسایی راهبردها و پیامدها صورت نگرفته است. به طوری که مطالعات موجود اغلب در راستای چالش‌ها و موانع کسب‌وکارهای زنان روستایی و همچنین میزان تاب‌آوری و انعطاف‌پذیری در ابعاد مختلف می‌باشد که به نتایج برخی از مهم‌ترین آن‌ها اشاره می‌شود. نتایج تحقیقات Kitole and Genda (2024) در تانزانیا نشان داد که سیاست‌های دولت، محیط نظارتی و همچنین سطح سواد رابطه مثبت و معنی‌داری با میزان انعطاف‌پذیری زنان کارآفرین روستایی داشته است. همچنین یافته‌ها حاکی از آن بود که متنوع‌سازی منابع درآمدی، دسترسی به اعتبار،

ارتباط با رویدادهای پیش‌بینی نشده که ادامه حیات کسب‌وکار آن‌ها را تهدید می‌نماید، نشان دهند (Santoso et al., 2018). در واقع تاب‌آوری اشاره دارد به ظرفیتی برای مواجهه و غلبه بر رویدادهای منفی (Montoro-Fernández et al., 2022). تعاریف متعددی از تاب‌آوری ارائه شده است. مفهوم تاب‌آوری برای اولین بار توسط هولینگ^۱ در سال ۱۹۷۳ ارائه شد. هولینگ معتقد است تاب‌آوری، معیاری از توانایی جذب تغییرات و اختلالات بدون تغییر در ساختار و عملکرد است. تاب‌آوری همچنین به منزله مقاومت در برابر شوک‌ها و سختی‌ها با توانایی بازیابی و بازگشت به شرایط اولیه تعریف شده است (Kawane and Shaw, 2024؛ حسین‌آبادی و همکاران، ۱۳۹۹). تاب‌آوری ظرفیت یک سیستم برای جذب اختلال و سازمان‌دهی مجدد، به منظور حفظ عملکرد، ساختار، هویت و بازخورد در برابر تغییر است (بادزبان و همکاران، ۱۳۹۹الف).

مفهوم تاب‌آوری در حوزه‌های مختلف روان‌شناختی، اقتصادی، اجتماعی، سازمانی و کارآفرینی مورد استفاده و بحث قرار گرفته است. به طوری که محیط‌های کسب‌وکار و همچنین کارآفرینی یکی از مهم‌ترین آن‌ها محسوب می‌شود. تاب‌آوری کارآفرینانه به توانایی کارآفرینان در ادامه برنامه‌های آینده خود با وجود وقایع بی‌ثبات، مشکلات بازار و شرایط زندگی اشاره داشته (بادزبان و همکاران، ۱۳۹۹الف وب) و دارای ویژگی‌هایی همچون توانایی کارآفرین برای مقابله با بی‌ثباتی و تغییر در محیط کسب‌وکار، توانایی کارآفرین در حفظ سلامت و انرژی مثبت با وجود فشارهای کسب‌وکار، توانایی کارآفرین برای گریز از عقب‌ماندگی‌ها و سختی‌های شخصی و کسب‌وکار، غلبه بر مشکلات اقتصادی، خلق شیوه جدید مدیریت کسب‌وکار در صورت

¹ Holing

آموزش و توسعه مهارت‌ها، شیوه‌های کشاورزی پایدار، به طور قابل توجهی بر عملکرد زنان کارآفرین تأثیرگذار بوده است. (Kumar (2024 که به تحلیل چالش‌های زیرساختی زنان کارآفرین روستایی پرداخته، به این نتیجه رسیدند که ضعف در حمل و نقل، دسترسی محدود به فناوری، و ارتباطات ضعیف با بازار، در رشد و توسعه کارآفرینی زنان روستایی تأثیر کاهشی داشته است. (Anggadwita et al. (2023 در بررسی تاب‌آوری زنان در مواجهه با کسب‌وکارهای روستایی در کشور اندونزی به این نتیجه رسیدند که زنان از طریق حمایت خانواده، تغییر در استراتژی مدیریت کسب‌وکار، بالا بردن میزان توانمندی و مهارتی شغلی، مدیریت تعارضات و همچنین کاهش استرس، سطح تاب‌آوری‌شان را افزایش داده‌اند.

نتایج تحقیق (Rezaei-Moghaddam et al. (2023 در بررسی تاب‌آوری کارآفرینی مشاغل کوچک و متوسط در بین زنان روستایی ایران حاکی از آن بود که متغیرهای استراتژی‌ها و روش‌های بازاریابی، ارتباطات تجاری، مهارت‌های تهیه طرح کسب‌وکار و سیاست‌های حمایتی از عوامل مؤثر در بهبود تاب‌آوری زنان کسب‌وکار بودند. در همین راستا (Badzaban et al. (2021 در استان فارس به این نتیجه رسیدند که پذیرش تغییرات مثبت، اعتماد به استعدادهای ذاتی، سطح سواد، انگیزه کارآفرینی و استفاده از روش‌های بازاریابی بر بهبود تاب‌آوری فردی زنان کارآفرین تأثیر مثبت داشته و باعث افزایش آن شده است. (بادزبان و همکاران (۱۳۹۹ الف) در تحقیقی دیگر به این نتیجه رسیدند که متغیرهای روحیه کارآفرینی، خلاقیت و تعداد اعضای خانواده همبستگی معناداری با تاب‌آوری فردی زنان کارآفرین داشته‌اند.

نتایج مطالعه (Mashapure et al. (2023 در منطقه مایکالند کشور زیمبابوه که به بررسی عوامل مؤثر بر

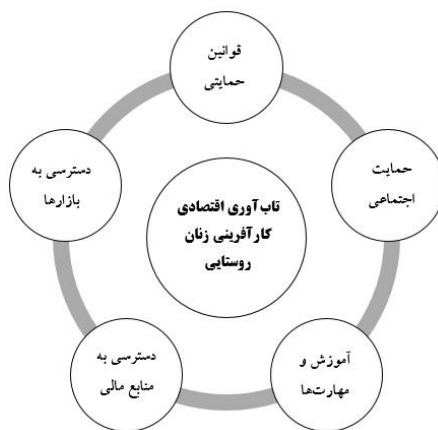
توسعه کارآفرینی زنان روستایی و معیشت پایدار روستایی پرداخته‌اند نشان داد، حمایت ناکافی زنان در طرح‌های دولتی، ساختار اجتماعی مردسالارانه جامعه، فقدان دانش کارآفرینی مرتبط برای مدیریت مشاغل، فقدان دسترسی به منابع مالی مناسب، محدودیت زمانی یا تضاد نقش برای متعادل کردن فشارهای خانواده و تجارت، از مهم‌ترین چالش‌های پایداری کارآفرینی زنان است که تاب‌آوری آن‌ها را کاهش می‌دهد. در همین راستا (García and Wang (2019 به تأثیر محدودیت‌های منابع مالی و تأمین وام و سرمایه‌گذاری کارآفرینی روستایی زنان در میزان تاب‌آوری آن‌ها در بحران‌های اقتصادی اشاره کرده‌اند.

نتایج کرمان و سقائیان (۱۴۰۲) با عنوان تحلیل موانع فراروی کارآفرینی زنان روستایی استان کرمانشاه بر اساس نظریه بنیانی، نداشتن سرمایه و پس‌انداز کافی، نداشتن توانایی ریسک‌پذیری به واسطه عدم پشتوانه مالی، دسترسی نداشتن به منابع اولیه، مهم‌ترین مشکلات زنان در کارآفرینی روستایی بوده است. ولی‌زاده و همکاران (۱۴۰۱) نیز به این نتیجه رسیدند که آموزش‌های کارآفرینانه، سرمایه اجتماعی و مهارت‌های کارآفرینی در فرصت‌های کارآفرینی زنان روستایی در شهرستان کرمانشاه تأثیر مثبتی داشته است. نتایج پژوهش ذوالفقاری و قانعی بخندان (۱۴۰۲) در فراتحلیل عوامل مؤثر بر کارآفرینی زنان روستایی نشان داد، عوامل فرهنگی (سبک زندگی، باورهای مذهبی، باور به برابری جنسیتی، حضور در شبکه‌های اجتماعی، فرهنگ مردسالاری، فرهنگ مشارکتی و اخلاق کاری)؛ عوامل روانی (ریسک‌پذیری، عزت نفس، انگیزه استقلال، نیاز به موفقیت و پیشرفت، مهارت‌های آموزشی، تفکر نوآورانه و خلاقانه)؛ عوامل اجتماعی (انسجام اجتماعی، مشارکت اجتماعی، آگاهی اجتماعی، اعتماد اجتماعی، تعامل با کارآفرینان موفق، تجربه کارآفرینی)؛

نماید. به گفته (Kirmayer et al. (2011، تاب‌آوری با ویژگی‌های روان‌شناختی فردی مانند سرسختی، انعطاف‌پذیری، توانایی حل مسئله، هوش و مهارت‌های اجتماعی مرتبط است.

با توجه به تحلیل نتایج به دست آمده از تحقیقات داخلی و خارجی، موانع متعددی پیش‌روی کسب‌وکارهای زنان روستایی در کشورهای مختلف وجود دارد که به شیوه‌های مختلفی در قالب یافته‌های تحقیقاتی ارائه شده‌اند. از طرفی بررسی تاب‌آوری زنان کارآفرین روستایی موضوع مهمی است که با توجه به اهمیت و ضرورت آن در توسعه روستایی، به صورت جامع به آن پرداخته نشده است. آنچه که از مطالعات پیشین برمی‌آید این است که شاخص‌های سنجش در اغلب آن‌ها حاصل مرور منابع بوده که جزو خلاءهای پژوهش‌های صورت گرفته است. به طوری که تحقیق حاضر با بهره‌گیری از رویکرد کیفی به شیوه مصاحبه‌محور اقدام به شناسایی شاخص‌ها مبتنی بر نظریه‌گرندآوری نموده است که اهمیت تحقیق حاضر را مضاعف می‌نماید (شکل ۱).

و عوامل زمینه‌ای (درآمد شخصی، سن، وضع تأهل، سطح تحصیلات، نوع شغل، تعداد اعضای خانواده) بر کارآفرینی زنان روستایی تأثیر معنی‌داری داشته‌اند. بر اساس نتایج تحقیق پارسینانی و همکاران (۱۴۰۰) در شهرستان گالیکش استان گلستان، شکل‌گیری جریان پایدار کارآفرینی در بین زنان روستایی نیازمند بهره‌گیری از تسهیلگرانی است که از قابلیت لازم برخوردار بوده و کارکرد خود را برای حمایت از زنان در فرآیند کارآفرینی به صورت هدفمند به انجام برسانند. یاسوری و نوروزی‌نژاد (۱۴۰۰) نیز طبق یافته‌های تحقیق‌شان، مهم‌ترین عوامل اثرگذار بر توسعه کارآفرینی زنان روستایی را سطح سواد و دانش فردی زنان روستایی، شرکت در دوره‌های آموزشی کارآفرینی، کسب درآمد، عامل عضویت در گروه‌های ثانویه، حمایت خانواده و نهادهای دولتی معرفی کرده‌اند. (Ayala and Manzano (2014 با توجه به ارزیابی رابطه بین ابعاد تاب‌آوری و موفقیت کارآفرینان در اسپانیا گزارش دادند که ابعاد کارایی، خوش‌بینی و سرسختی می‌تواند موفقیت‌های کارآفرینی را پیش‌بینی

شکل ۱- الگوی تحلیلی تحقیق بر اساس تاب‌آوری اقتصادی

کارآفرینی زنان روستایی

کارآفرین روستایی و ارائه راهبردها با استفاده از روش گرندآوری انجام شد. این تئوری بنیانی به مجموعه‌ای از روش‌های استقرایی سیستماتیک برای

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر از نوع کیفی است که با هدف شناسایی عوامل مؤثر بر تاب‌آوری اقتصادی زنان

(جدول ۱). ابزار جمع‌آوری اطلاعات مصاحبه‌های نیمه‌ساختارمند بوده که مصاحبه‌ها با نمونه‌های منتخب تا مرحله اشباع نظری ادامه یافت. پس از انجام ۱۱ مصاحبه اشباع نظری حاصل شد. اما برای دستیابی به دقت و صحت بالای نتایج، سه مصاحبه دیگر صورت گرفت که مقوله‌ی جدیدی در آن مطرح نشد. در واقع مصاحبه‌ها تا آنجایی ادامه یافت که محقق با مقوله‌های تکراری مواجه شد. مصاحبه‌های انجام شده ضمن ضبط صدا، جهت پایین آوردن ضریب خطا یادداشت‌برداری نیز گردید. برای محاسبه پایایی باز آزمون از میان مصاحبه‌ها چند مصاحبه به صورت تصادفی به عنوان نمونه انتخاب می‌گردد و هر کدام در فاصله زمانی کوتاه و مشخص دو بار کدگذاری می‌شود و کدها با یکدیگر مقایسه می‌گردند. در هر مصاحبه کدهای مشابه در دوفاصله زمانی به عنوان "توافق" و کدهای غیر مشابه به عنوان "عدم توافق" مشخص می‌گردند.

انجام تحقیقات کیفی با هدف توسعه نظریه اشاره دارد (شاهوند و همکاران، ۱۴۰۱). ارائه دستورالعمل‌های صریح و متوالی برای انجام تحقیقات کیفی، ارائه راهبردهای کلیدی برای دسترسی به مراحل تحلیلی، سادگی در جمع‌آوری اطلاعات، تجزیه و تحلیل مفهومی داده‌های کیفی، از مهم‌ترین دلایل انتخاب نظریه داده‌بنیاد برای اجرای تحقیق حاضر بود. از طرفی به منظور آشکارسازی ابعاد جدید و عمیق‌تر از زمینه تحقیقاتی از طریق فرآیندهای کیفی (Majumdar and Reji, 2020)، انتخاب روش بنیانی را در تاب‌آوری زنان کارآفرین روستایی مناسب دانسته است.

تیم مشارکت کنندگان در این تحقیق خبرگان نظری و تجربی در حیطه تخصصی کارآفرینی بودند که به شیوه هدفمند انتخاب شدند. به طوری که خبرگان نظری اساتید دانشگاه در رشته‌های کارآفرینی، مدیریت و اقتصاد دارای سوابق بیش از ۱۰ سال تدریس و همچنین خبرگان تجربی، کارآفرینان زنان روستایی با حداقل ۵ سال سابقه کاری موفق بودند.

جدول ۱- ویژگی‌های جمعیت شناختی خبرگان نظری و تجربی

ردیف	جنسیت	سن (سال)	میزان تحصیلات	رشته تحصیلی	سابقه کار (سال)
۱	مرد	۳۵	دکتر	مدیریت کارآفرینی	۱۰
۲	زن	۶۲	کارشناسی	مدیریت کارآفرینی	۳۰
۳	مرد	۶۵	دکتر	مدیریت منابع انسانی	۲۳
۴	زن	۳۸	کارشناسی ارشد	مدیریت	۱۶
۵	مرد	۵۱	دکتر	مدیریت	۲۴
۶	مرد	۵۵	کارشناسی ارشد	مدیریت کارآفرینی	۱۷
۷	مرد	۶۸	کارشناسی ارشد	مدیریت بازرگانی	۳۵
۸	زن	۳۴	دکتر	مدیریت بازرگانی	۱۰
۹	مرد	۴۸	کارشناسی	مدیریت	۱۹
۱۰	مرد	۴۰	کارشناسی ارشد	مدیریت	۱۴
۱۱	زن	۴۵	دکتر	کارآفرینی	۱۵
۱۲	مرد	۳۶	کارشناسی	مدیریت	۱۰
۱۳	زن	۳۲	کارشناسی ارشد	مدیریت بازرگانی	۱۲
۱۴	مرد	۴۹	کارشناسی ارشد	مدیریت دولتی	۱۷

توزیع سنی افراد مورد مطالعه نشان از آن دارد که ۳۵/۷۱ درصد از آن‌ها سنی کمتر از ۴۰ سال داشته و کمترین و بیشترین سطح سنی به ترتیب ۳۲ و ۶۸ سال بود. یافته‌ها حاکی از آن است که کلیه مشارکت‌کنندگان دارای تحصیلات تکمیلی و دانشگاهی کارشناسی تا دکترا بودند. به طوری که ۴۲/۸۶ درصد از آن‌ها با بیشترین درصد فراوانی تحصیلاتی در حد کارشناسی ارشد داشتند. همان‌طور که نتایج نشان داد متوسط سابقه فعالیت ۱۸ سال بود که کمترین و بیشترین سطح آن ۱۰ و ۳۵ سال به دست آمد.

بررسی مصاحبه‌ها و استخراج مفاهیم در قالب کدگذاری باز: پس از بررسی مصاحبه‌های صورت گرفته، استخراج جملات مرتبط با موضوع تحقیق انجام شد که ۱۴۵ مفهوم در قالب جملات کوتاه و بلند لیست گردید. مطالب مستخرج شده از مصاحبه‌ها در سه مرحله جهت افزایش صحت نتایج مورد بازبینی قرار گرفت. به طوری که ۳۲۳ مقوله در مرحله کدگذاری باز به دست آمد (جدول ۲). بر اساس نتایج به دست آمده از مصاحبه‌ها، ۲۰/۱۲ درصد از مقوله‌ها بدون تکرار به مرحله بعد انتقال داده شدند. این بدان معنی است که ۷۹/۸۸ درصد از آن‌ها پس از ترکیب با یکدیگر و حذف مفاهیم مشابه و غیرمرتبط، از ادامه تحلیل به دلیل بالا بردن کیفیت و دقت نتایج حاصل از تحقیق، کنار گذاشته شدند.

در این تحقیق به منظور تجزیه و تحلیل اطلاعات حاصل از مصاحبه‌ها به شیوه استراوس و کوربین انجام شد. بر اساس این روش مقوله‌های مطرح شده در مصاحبه‌ها در سه مرحله باز، محوری و انتخابی کدگذاری و مفهوم‌سازی می‌شوند (Singh and Estefan, 2018). به موجب این روش، جزء به جزء مطالب مطرح شده در مصاحبه‌ها و یادداشت‌برداری صورت گرفته بررسی و به هر مقوله مستخرج از آن کد جداگانه‌ای داده می‌شود. اطلاعات پس از کدگذاری باز، با ایجاد ارتباط بین دسته‌ها، به روش‌های جدیدی دوباره کنار هم قرار می‌گیرند. این عمل با استفاده از یک پارادایم در قالب شرایط علی، پدیده، زمینه، شرایط میانجی، راهبردها و پیامدها است (شاهوند و همکاران، ۱۴۰۱). در آخرین مرحله کدگذاری (انتخابی)، جمله‌های کدگذاری شده در مرحله قبل جهت تعیین رابطه‌ای قابل درک، دوباره ترکیب شده و در قالب مدل پارادایمی ارائه می‌شوند. بدین منظور تحلیل داده‌ها و پردازش اطلاعات با استفاده از نرم‌افزار MAXQDA¹² انجام شد.

نتایج

ویژگی‌های جمعیت‌شناختی خبرگان: با انجام ۱۴ مصاحبه یافته‌های توصیفی بیانگر این است که ۶۴/۲۹ درصد از پاسخ دهندگان را مردان و ۳۵/۷۱ درصد از پاسخ‌دهندگان را زنان تشکیل داده‌اند. نتایج حاصل از

جدول ۲- مفاهیم استخراج شده و کدهای مفهومی از مصاحبه‌ها

مفاهیم استخراج شده	کدهای مفهومی
برخی زنان کارآفرین روستایی ممکن است از کمبود آموزش و مهارت برای مدیریت کسب‌وکار خود رنج ببرند.	- کمبود آموزش - مهارت‌های کارآفرینی
روستاهای زیبا و با استاندارد بالا در سطح کشور است که باید صادرات صنایع دستی در آن مورد توجه قرار گیرد.	- ایجاد شبکه‌های کارآفرینی - صادرات صنایع دستی
ایجاد شبکه‌های کارآفرینی برای زنان روستایی می‌تواند به ایجاد فرصت‌های کسب‌وکار و تبادل اطلاعات و تجربیات مفید بین آن‌ها کمک کند.	- ایجاد فرصت‌های کسب و کار - تبادل اطلاعات

<ul style="list-style-type: none"> - صادرات صنایع دستی یکی از سیاست‌ها و برنامه‌های نهاد رئیس جمهوری در سطح ملی می‌باشد، که همواره با توزیع تسهیلات پایدار از روستاییان سطح کشور حمایت می‌کند. 	<ul style="list-style-type: none"> - بازاریابی و فروش - توزیع تسهیلات پایدار
<ul style="list-style-type: none"> - تغییرات اقلیمی ممکن است بر روند کسب‌وکار زنان کارآفرین روستایی تأثیرگذار باشد و باعث افزایش ریسک و مشکلات اقتصادی شود. 	<ul style="list-style-type: none"> - تغییرات اقلیمی - مدیریت بحران - مدیریت ریسک
<ul style="list-style-type: none"> - دوره‌های آموزشی برای زنان کشاورز برگزار خواهیم کرد که در این دوره‌ها موضوع استفاده از برنامه‌های ارگانیک و بهینه‌سازی آب مورد توجه است. 	<ul style="list-style-type: none"> - انعطاف پذیری - دوره‌های آموزشی برای زنان کشاورز - بهینه‌سازی آب - تولید محصول ارگانیک
<ul style="list-style-type: none"> - زنان کارآفرین روستایی ممکن است با تبعیض جنسیتی در دسترسی به منابع، بازارها و حقوق اجتماعی مواجه شوند که باعث محدودیت در رشد و توسعه کسب‌وکار آن‌ها شود. 	<ul style="list-style-type: none"> - ایجاد ظرفیت پاسخگو - حمایت دست‌اندرکاران اقتصادی - تبعیض جنسیتی در دسترسی به منابع - حقوق اجتماعی
<ul style="list-style-type: none"> - طرح‌های پشتیبانی مستلزم توسعه طرح‌های اضطراری و تست‌های استرس برای ریسک‌های قابل قبول با پیامدهای قابل توجه است. 	<ul style="list-style-type: none"> - طرح‌های پشتیبانی
<ul style="list-style-type: none"> - زیرساخت‌های اقتصادی مانند دسترسی به اینترنت، انرژی و حمل و نقل ممکن است در برخی مناطق روستایی ناکافی باشد که باعث مشکلاتی برای زنان کارآفرین می‌شود. 	<ul style="list-style-type: none"> - زیرساخت‌های اقتصادی - دسترسی به اینترنت
<ul style="list-style-type: none"> - دسترسی به وام‌ها، کمک‌های بلاعوض و سایر حمایت‌های مالی برای سرمایه‌گذاری در کسب‌وکار و مقاومت در برابر شوک‌های اقتصادی است. 	<ul style="list-style-type: none"> - دسترسی به منابع مالی
<ul style="list-style-type: none"> - کارآفرینی زنان روستایی می‌تواند به تقویت اقتصاد محلی، افزایش تولیدات محلی و توسعه پایدار در جوامع روستایی کمک کند. 	<ul style="list-style-type: none"> - تقویت اقتصاد محلی - افزایش تولیدات محلی - توسعه پایدار
<ul style="list-style-type: none"> - ارائه تسهیلات مالی به زنان روستایی می‌تواند به آن‌ها در تأسیس و توسعه کسب‌وکار کمک کند. 	<ul style="list-style-type: none"> - ارائه تسهیلات مالی به زنان روستایی - توسعه کسب‌وکار
<ul style="list-style-type: none"> - کارآفرینی روستایی به زنان این فرصت را می‌دهد که به عنوان کارآفرین‌ها و صاحبان کسب‌وکارهای خود فعالیت کنند و به ایجاد اشتغال برای خود و دیگران در جامعه روستایی کمک کنند. 	<ul style="list-style-type: none"> - ایجاد اشتغال برای خود و دیگران
<ul style="list-style-type: none"> - برنامه‌های تسهیلاتی مانند وام‌های کوچک و دانشجویی و یا تسهیلات اعتباری می‌تواند به زنان روستایی در این زمینه کمک کند. 	<ul style="list-style-type: none"> - ارائه تسهیلات اعتباری - برنامه‌های تسهیلاتی - وام‌های کوچک و دانشجویی
<ul style="list-style-type: none"> - ایجاد فرصت‌های کاری در مناطق روستایی می‌تواند به زنان روستایی در تأسیس کسب‌وکار و یا پیوستن به کارآفرینان موجود کمک کند. 	<ul style="list-style-type: none"> - ایجاد فرصت‌های کاری - تأسیس کسب و کار
<ul style="list-style-type: none"> - ارائه پشتیبانی فنی مانند ارائه خدمات مشاوره فنی و تکنولوژیکی می‌تواند به زنان روستایی در توسعه کسب‌وکار کمک کند. 	<ul style="list-style-type: none"> - ارائه پشتیبانی فنی - توسعه کسب‌وکار
<ul style="list-style-type: none"> - ارائه خدمات پشتیبانی مانند خدمات حمل و نقل، ارائه خدمات حسابداری و مالی، خدمات بازاریابی و غیره می‌تواند به زنان روستایی در توسعه کسب‌وکار کمک کند. 	<ul style="list-style-type: none"> - ارائه خدمات پشتیبانی - بازاریابی و فروش - توسعه کسب‌وکار
<ul style="list-style-type: none"> - زنان کارآفرین روستایی برای فروش محصولات و خدمات خود نیاز به دسترسی به بازارها دارند. 	<ul style="list-style-type: none"> - دسترسی به بازارها - شناخت بازار هدف

محركه‌های مؤثر بر تاب‌آوری اقتصادی کارآفرینی زنان... / حسین حسین‌زرگری و همکاران

- شناخت نیاز مشتریان خود	
- سیاست حمایتی و محیط نظارتی - رشد نوآوری در کسب‌وکار	زنان کارآفرین روستایی به یک سیاست حمایتی و محیط نظارتی نیاز دارند که رشد و نوآوری کسب‌وکار را ممکن کند.
- افزایش مهارت‌ها - استقلال مالی	فعالیت در حوزه کارآفرینی زنان روستایی را به افزایش مهارت‌ها و توانمندی‌های آن‌ها منجر می‌شود و به آن‌ها امکان می‌دهد تا استقلال مالی بیشتری داشته باشند.
- دسترسی به منابع مالی مناسب - نیاز به سرمایه اولیه	یکی از بزرگ‌ترین چالش‌ها برای زنان روستایی در ایجاد کارآفرینی، دسترسی به منابع مالی مناسب است. برای شروع یک کسب‌وکار، نیاز به سرمایه اولیه و سرمایه‌گذاری است که برای زنان روستایی ممکن است دشوار باشد.
- سیاست حمایتی و محیط نظارتی - کاهش موانع ورود	سیاست‌هایی که کارآفرینی را ترویج می‌کند، موانع ورود را کاهش می‌دهد و از شرکت‌های کوچک و متوسط حمایت می‌کند.
- توانمندی‌های اقتصادی و اجتماعی	زنان روستایی که به عنوان کارآفرین‌ها فعالیت می‌کنند، با داشتن توانمندی‌های اقتصادی و اجتماعی کافی می‌توانند در برابر چالش‌ها و موانع اقتصادی مقاومت کرده و پتانسیل رشد و توسعه‌ی بیشتری را داشته باشند.
- دسترسی به اطلاعات و فناوری - شناخت بازار هدف - شناخت نیاز مشتریان خود - ارتباط با مشتریان	زنان کارآفرین روستایی برای بهبود عملیات تجاری خود، دستیابی به مشتریان جدید و سازگاری با شرایط متغیر بازار به دسترسی به اطلاعات، فناوری و ابزارهای دیجیتالی نیاز دارند.
- دسترسی به بازارهای محلی - بازاریابی و فروش - استراتژی‌های بازاریابی	دسترسی به بازارهای محلی، منطقه‌ای و جهانی و همچنین پشتیبانی در بازاریابی و توزیع برای فروش محصولات
- توسعه کسب‌وکار - عدم قدرت خرید - ناتوانی در سرمایه‌گذاری - کمبود منابع برای توسعه کسب‌وکار	زنان روستایی ممکن است دسترسی محدودی به منابع مالی برای تأسیس و توسعه کسب‌وکار داشته باشند. این امر می‌تواند باعث مشکلاتی مانند عدم قدرت خرید، ناتوانی در سرمایه‌گذاری و کمبود منابع برای توسعه کسب‌وکار شود.
- مدیریت ریسک - نوآوری - فرصت و سازگاری - حمایت خانواده - منابع درونی و بیرونی	به طور کلی زنانی که مشغول فعالیت‌های کشاورزی هستند در کسب‌وکار خود از نظر مدیریت ریسک، نوآوری، فرصت و سازگاری، حمایت خانواده، منابع درونی و بیرونی مطلوب‌تری برخوردار هستند.
- تبعیض‌های جنسیتی - بازاریابی محصولات - تصمیم‌گیری‌های کلیدی کسب‌وکار	زنان روستایی ممکن است با تبعیض‌های جنسیتی در دسترسی به منابع، بازاریابی محصولات و حتی تصمیم‌گیری‌های کلیدی کسب و کار خود مواجه شوند که مانع از رشد و توسعه کسب و کار آن‌ها می‌شود.
- محدودیت‌های فرهنگی و اجتماعی - عدم حمایت از زنان برای ورود به بازار کار	برخی از زنان روستایی ممکن است با محدودیت‌های فرهنگی و اجتماعی مواجه شوند که مانع از شروع یا رشد کسب‌وکار آن‌ها شود، مانند عدم حمایت از زنان برای ورود به بازار کار.
- برگزاری کارگاه‌های آموزشی - سواد مالی در زمینه‌های مرتبط - توسعه مهارت‌های کارآفرینی	زنان کارآفرین روستایی برای توسعه مهارت‌ها، دانش و قابلیت‌های خود به آموزش و آموزش نیاز دارند. این شامل آموزش در مدیریت کسب‌وکار، سواد مالی و سایر زمینه‌های مرتبط است.

<p>زنان کارآفرین روستایی ممکن است دسترسی محدودی به منابع مالی داشته باشند که مانع از رشد و گسترش کسب و کار آنها شود.</p>	<p>دسترسی محدود به منابع مالی - اعطای وام‌های متعدد</p>
<p>زنان کارآفرین دارای فعالیت پرورش دام و طیور از شبکه‌های اجتماعی مجازی تأثیر کمتری از نظر سریع‌تر و راحت‌تر شدن فروش محصولات، تهیه آسان مواد مورد نیاز کسب و کار، و ثبت سفارش برای محصولات گرفته‌اند.</p>	<p>استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی - شناخت از بازار فروش</p>
<p>زنان کارآفرین روستایی به شبکه‌های حمایتی قوی از جمله مربیگری، حمایت همتایان و دسترسی به شبکه‌ها و انجمن‌های تجاری نیاز دارند.</p>	<p>سیاست حمایتی و محیط نظارتی - استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی</p>
<p>این شبکه‌ها می‌توانند منابع، مشاوره و ارتباطات ارزشمندی را برای کمک به کارآفرینان در جهت یابی چالش‌ها و فرصت‌ها فراهم کنند.</p>	<p>استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی - سیاست حمایتی و محیط نظارتی</p>
<p>زنان کارآفرین روستایی نیاز به دسترسی به زیرساخت‌های انعطاف‌پذیر از جمله سیستم‌های حمل و نقل، ارتباطات و انرژی قابل اعتماد دارند.</p>	<p>زیرساخت‌های انعطاف‌پذیر - ارتباطات مؤثر</p>
<p>زنان کارآفرین روستایی ممکن است با مشکلاتی مواجه شوند که باعث محدودیت در دسترسی به بازارهای محلی و بین‌المللی شود.</p>	<p>عدم دسترسی به بازارهای محلی و بین‌المللی</p>
<p>زنان کارآفرین روستایی به سیاست‌هایی نیاز دارند که فراگیر و پاسخگوی جنسیتی باشد و نیازها و چالش‌های خاصی را که با آن مواجه هستند، مورد توجه قرار دهد.</p>	<p>سیاست حمایتی و محیط نظارتی - ایجاد ظرفیت پاسخگو - ترویج برابری جنسیتی</p>
<p>سیاست‌هایی است که برابری جنسیتی را ترویج می‌کند، موانع مشارکت اقتصادی زنان را برطرف می‌کند و از مشاغل تحت مالکیت زنان حمایت می‌کند.</p>	<p>ترویج برابری جنسیتی - حمایت از مشاغل تحت مالکیت زنان</p>
<p>برخی زنان کارآفرین روستایی ممکن است از کمبود آموزش و مهارت برای مدیریت کسب و کار خود رنج ببرند.</p>	<p>کمبود آموزش و مهارت - تقویت روحیه تحمل</p>
<p>زیرساخت‌های اقتصادی مانند دسترسی به اینترنت، انرژی و حمل و نقل ممکن است در برخی مناطق روستایی ناکافی باشد که باعث مشکلاتی برای زنان کارآفرین شود.</p>	<p>نقص زیرساخت‌ها</p>
<p>زنان کارآفرین روستایی ممکن است با تبعیض جنسیتی در دسترسی به منابع، بازارها و حقوق اجتماعی مواجه شوند که باعث محدودیت در رشد و توسعه کسب و کار آنها شود.</p>	<p>تبعیض جنسیتی</p>
<p>تغییرات اقلیمی ممکن است بر روند کسب و کار زنان کارآفرین روستایی تأثیرگذار باشد و باعث افزایش ریسک و مشکلات اقتصادی شود.</p>	<p>تغییرات اقلیمی</p>
<p>روستاهای زیبا و با استاندارد بالا در سطح کشور است که باید صادرات صنایع دستی در آن مورد توجه قرار گیرد.</p>	<p>صادرات صنایع دستی - حمایت از زنان کارآفرین روستایی</p>
<p>صادرات صنایع دستی یکی از سیاست‌ها و برنامه‌های نهاد رئیس جمهوری در سطح ملی است، که همواره با توزیع تسهیلات پایدار از روستاییان سطح کشور حمایت می‌کند.</p>	<p>اعطای تسهیلات پایدار - برنامه‌های حمایتی از زنان کارآفرین</p>
<p>دوره‌های آموزشی برای زنان کشاورز برگزار خواهیم کرد که در این دوره‌ها موضوع استفاده از برنامه‌های ارگانیک و بهینه‌سازی آب مورد توجه خواهد بود.</p>	<p>برگزاری کارگاه‌های آموزشی</p>
<p>طرح‌های پشتیبانی مستلزم توسعه طرح‌های اضطراری و تست‌های استرس برای ریسک‌های قابل قبول با پیامدهای قابل توجه است. از طریق برنامه‌ریزی سناریو، بازی‌های جنگ، نظارت بر سیگنال‌های هشدار اولیه، تجزیه و تحلیل آسیب‌پذیری‌های سیستم و سایر تکنیک‌ها، پیش‌بینی و آماده کرد.</p>	<p>طرح‌های پشتیبانی</p>
<p>به منظور تقویت انگیزه، خلاقیت و روحیه کارآفرینی زنان روستایی کلاس‌های آموزشی برگزار شود تا با یادگیری مسائل و نکات آموزشی و سرمایه‌ای که برای راه‌اندازی کاری</p>	<p>تقویت انگیزه - تقویت خلاقیت - تقویت روحیه کارآفرینی</p>

محركه‌های مؤثر بر تاب‌آوری اقتصادی کارآفرینی زنان... / حسین حسین‌زرگری و همکاران

<p>- برگزاری دوره‌های آموزشی</p>	<p>اختصاص می‌دهند دچار شکست نشوند و همین‌طور با اطمینان و قوت قلب بیشتری اقدام به کارآفرینی و راه‌اندازی کسب‌وکار کنند.</p>
<p>- برقراری ارتباطات مؤثر - سازگاری با تغییرات - بهبود مهارت‌های زنان - قدرت تصمیم‌گیری - مدیریت استرس - تمرکز بر امور - کنترل احساسات - تفکر مستقل</p>	<p>ممکن است به دلیل فضای روستا خیلی توان برقراری ارتباطات مؤثر را نداشته باشند، بنابراین با بهبود مهارت‌های زنان در ارتباطات مؤثر با افراد، سازگاری با تغییرات و چاره‌اندیشی برای مشکلات می‌توان به آن‌ها در این راستا کمک نمود و همین‌طور به ارتقای مهارت‌های آن‌ها در زمینه قدرت تصمیم‌گیری، مدیریت استرس، تمرکز بر امور، کنترل احساسات و تفکر مستقل کمک شایانی بهبود تاب‌آوری زنان روستایی نمود.</p>
<p>- تولیدات اقتصادی و معیشتی - توسعه اشتغال‌زایی - کاهش مهاجرت روستاییان به شهرها - ایجاد اشتغال‌زایی</p>	<p>زنان به عنوان عوامل کلیدی در روستاها، نقش فعالی در تولیدات اقتصادی و معیشتی روستایی دارند. لازم است تا حد کافی به آن‌ها اهمیت داده شود و بتوان از ظرفیت روستاها برای ایجاد اشتغال‌زایی کمک گرفت و تا حدی بتوان از مهاجرت روستاییان به شهرها کاهش داد.</p>
<p>- برنامه‌ریزی درست - برگزاری دوره‌های آموزشی - رشد فردی زنان - برگزاری دوره‌های روان‌شناسی زنان</p>	<p>کارآفرینی و راه‌اندازی کسب‌وکار در میان زنان روستا نیازمند برنامه‌ریزی درست و اجرایی سازمان‌های حمایتی از زنان روستایی با برگزاری دوره‌های آموزشی و روان‌شناسی مربوط به رشد فردی زنان است.</p>
<p>- جایگاه صنایع دستی روستایی - توسعه بخش گردشگری - محصولات صادراتی روستایی</p>	<p>از گذشته تا به امروز صنایع دستی روستایی مورد توجه بخش گردشگری و صادراتی کشور بوده است. مخصوصاً امروزه استفاده از صنایع دستی در دکوراسیون منازل مورد استقبال افراد زیادی قرار گرفته است.</p>
<p>- استراتژی‌های بازاریابی - فروش محصولات زنان کارآفرین</p>	<p>با بکارگیری استراتژی‌های بازاریابی می‌توانیم به فروش محصولات زنان کارآفرین کمک نمود. هر چه اطلاعات و ارتباطات مرتبط با کسب‌وکارها بیشتر باشد عملکرد کسب‌وکارهای آن‌ها بهتر خواهد شد.</p>
<p>- فعالیت در شبکه‌های اجتماعی مجازی</p>	<p>پایین بودن توسعه فعالیت‌های کارآفرینی زنان به تأثیر کمتر شبکه‌های اجتماعی مجازی در کسب‌وکار و بکارگیری کمتر استراتژی‌های بازاریابی توسط زنان در کسب‌وکارهای روستایی مرتبط است.</p>
<p>- اشتغال‌زایی با سرمایه اندک - انعطاف‌پذیری</p>	<p>بسیاری از کسب‌وکارهای کوچک توسط زنان روستایی راه‌اندازی می‌شود و زنان نخستین گروهی می‌باشند که از کسب‌وکارهای کوچک استقبال نموده‌اند.</p>
<p>- بهبود وضعیت زندگی مردم روستا - راه‌اندازی کسب‌وکارهای خانگی</p>	<p>زنان با سرمایه‌های اندک و سرمایه‌های در دسترس در منزل توانسته‌اند کسب‌وکارهای خانگی خوبی را راه‌اندازی کنند و این کارآفرینان زن روستایی سهم عمده‌ای در بهبود وضعیت زندگی مردم روستا داشته‌اند.</p>
<p>- یافتن راه‌حل‌های نوین - توانایی خلق ایده‌های متعدد - ایجاد انگیزه در زنان روستایی</p>	<p>زنان روستایی تا حدی توانایی یافتن راه‌حل‌های نوین برای حل مسائل را دارند، که توانایی خلق ایده‌های متعدد در شرایط گوناگون و ایجاد انگیزه در زنان روستایی وجود دارد.</p>
<p>- ظرفیت‌سازی سازگاری - بهبود تاب‌آوری کارآفرینان</p>	<p>صندوق‌های حمایتی می‌توانند نقش مهمی در ظرفیت‌سازی سازگاری، ارائه محصولات و خدمات ضروری به زنان کارآفرین و در نهایت بهبود تاب‌آوری کارآفرینان داشته باشند.</p>
<p>- همکاری و مشارکت در روستا</p>	<p>زنان خود را تنها نمی‌دانند و حداقل یک دوست دارند تا مشکلاتشان را با او در میان بگذارند. در میان زنان روستایی این رابطه‌های دوستی و صمیمیت‌ها بیشتر است.</p>

<p>- تاب‌آوری</p>	<p>در روستاها زنان اصالت‌ها و باورهای اعتقادی‌شان را حفظ کرده و آن‌ها اعتقاد دارند که هنگام مواجهه با مشکلات باید به یاری پروردگار ایمان داشت و در عین حال نهایت تلاش را نمود.</p>
<p>- هدفمندی زنان - کنترل زنان بر رویدادهای زندگی - ظرفیت تغییرپذیری</p>	<p>هدفمندی و کنترل مناسب زنان بر رویدادهای زندگی و همین‌طور تغییرپذیری آنان نقش مؤثری در کارآفرینی دارد.</p>
<p>- ارتقای مهارت‌های کارآفرینی زنان - قدرت تصمیم‌گیری - مدیریت استرس - تقویت روحیه تلاشگری - تقویت روحیه خودباوری - تاب‌آوری فردی زنان</p>	<p>ارتقای مهارت‌های زنان کارآفرین در زمینه قدرت تصمیم‌گیری، مدیریت استرس و تفکر مستقل و همین‌طور تقویت روحیه تلاشگری و خودباوری آن‌ها به منظور از بین رفتن ترس از مشکلات، ناامید نشدن بعد از مشکلات، تلاش برای رسیدن به اهداف و توانا دانستن خود بهبود تاب‌آوری فردی زنان کمک می‌کند.</p>
<p>- برقراری راه‌های ارتباطی مؤثر با زنان - تقویت روحیه زنان - ایجاد انگیزه در کسب‌وکار زنان</p>	<p>زنان کارآفرین در روستا به دلیل موقعیت مکانی باید راه‌های ارتباطی مؤثر با مشتریان خود را شناسایی کنند، همین‌طور ارتباط با دوستان کارآفرین، ارتباط با شرکت مادر تخصصی نقش مؤثری در تقویت روحیه، خلاقیت و ایجاد انگیزه در کسب‌وکار زنان دارد.</p>
<p>- شرکت در نمایشگاه‌های مرتبط - ملاقات با کارآفرینان برتر - استفاده از تجربیات کارآفرینان برتر</p>	<p>برای زنان روستایی باید این شرایط فراهم شود که بتوانند در نمایشگاه‌های مرتبط شرکت کنند و یا این که شرایط ملاقات با کارآفرینان برتر را داشته باشند تا بتوانند پای صحبت‌ها و تجربیات کارآفرینان برتر بنشینند.</p>
<p>- بکارگیری تکنولوژی - مدیریت دانش</p>	<p>در مناطقی که در آن تکنولوژی و کار مبتنی بر دانش است تاب‌آوری بیشتری از نظر درآمد وجود دارد.</p>
<p>- تحمل استرس بالاتر - تاب‌آوری بالاتر</p>	<p>با توجه به شرایط زندگی در روستا، زنان روستا در پاسخ به استرس تحمل بالاتری دارند. همین باعث می‌شود نسبت به مسائل و مشکلات و بالا و پایین‌ها در کسب‌وکار تاب‌آوری و تحمل بیشتری داشته باشند.</p>
<p>- اعتقادات قوی‌تر مردم روستا</p>	<p>هر چه فرد با ایمان‌تر باشد، میزان تاب‌آوری فرد بیشتر خواهد بود و در میان زنان روستا و کلاً مردم روستا دیده می‌شود که اعتقادات و ایمان افراد قوی‌تر است.</p>
<p>- فروش صنایع دستی به گردشگران - جذب گردشگران داخلی و خارجی - تولید صنایع دستی خاص روستا</p>	<p>لباس‌های محلی هر منطقه روستایی هم مانند صنایع دستی برای گردشگران بسیار جذاب است. زنان روستایی می‌توانند با تولید و یا دوخت انواع لباس‌های محلی و یا بافت جوراب‌ها و کلاه‌های بافتنی، به درآمد خوبی برسند.</p>
<p>- افزایش درآمد بیشتر</p>	<p>کارآفرینانی که اقدام به جذب کارگر ماهر می‌کنند، افزایش بیشتری در درآمد خواهند داشت.</p>
<p>- تاب‌آوری - مزیت رقابتی</p>	<p>زمانی یک کسب‌وکار تاب‌آور است که بتواند مخاطرات موقت یا دائم را جذب کرده و خود را با شرایط به سرعت در حال تغییر انطباق دهد، بدون این که کارکرد خود را از دست بدهد.</p>
<p>- محیط کاری ناپایدار - مدیریت بهینه</p>	<p>تاب‌آوری به فرد کارآفرین کمک می‌کند در محیط کاری ناپایدار و متغیر مدیریت بهتری داشته باشد.</p>
<p>- صندوق حمایت از توسعه فعالیت‌های کشاورزی - توسعه فعالیت‌های کارآفرینی زنان</p>	<p>صندوق‌های حمایت از توسعه فعالیت‌های کشاورزی گامی مؤثر برای توسعه فعالیت‌های کارآفرینی زنان است.</p>
<p>- توسعه فعالیت‌های کشاورزی - بهبود برنامه‌های آموزشی - برگزاری دوره‌های آموزشی</p>	<p>شرکت صندوق حمایت از توسعه فعالیت‌های کشاورزی تسهیلات و برنامه‌های آموزشی در اختیار زنان قرار می‌دهند، به گونه‌ای که برگزاری این دوره‌های آموزشی در چند سال اخیر ادامه داشته است.</p>

محركه‌های مؤثر بر تاب‌آوری اقتصادی کارآفرینی زنان... / حسین حسین‌زرگری و همکاران

افزایش اعتماد به نفس - مشارکت اجتماعی در فعالیت‌های گروهی	استقبال زنان روستایی از صندوق‌ها بیانگر اعتماد آن‌ها به صندوق‌ها و افزایش اعتماد به نفس و مشارکت اجتماعی شان در فعالیت‌های گروهی است.
افزایش انعطاف‌پذیری	برای کارآفرینی نیاز به تغییرات سریع و ناگهانی در بازارها و شرایط اقتصادی و واکنش نشان دادن است.
مدیریت بحران - تحولات بلندمدت	بحران‌ها می‌توانند بهترین بهانه برای تسریع در تحولات بلندمدت باشند. بنابراین یکی از نقش‌های کلیدی رهبران این است که افق زمانی سازمان را به بیرون تغییر دهند.
افزایش سودآوری - انعطاف‌پذیری - کسب سود - مزیت رقابتی - مدیریت بحران	در بحران‌ها به دنبال کسب سود باشید. صرفاً برای کاهش آسیب‌های بحران و بازگرداندن آنچه بود تلاش نکنید. با تطبیق مؤثر شرایط موجود با واقعیت‌های جدید، به دنبال ایجاد مزیت و سودآوری در بحران‌ها باشید.
شناسایی فرصت‌های پیشرفت - مدیریت بحران	در کوتاه مدت بسیاری از بحران‌ها تاکتیکی و عملیاتی به نظر می‌رسند اما در بازه‌های زمانی طولانی‌تر نیازهای جدید و ناتوانی رقبا فرصت‌های پیشرفت را ایجاد می‌کند.
مخاطره‌های درونی - شکست فرآیندها - خطاهای انسانی	مخاطره‌های قابل پیشگیری از قبیل شکست فرآیندها و یا خطاهای انسانی
مخاطره‌های بیرونی	مخاطره‌های بیرونی که خارج از تأثیرگذاری یا کنترل فرد هستند.
شوک‌های غیرمنتظره	ایجاد زیرمجموعه‌ها و انشعابات از کسب‌وکارها در برابر شوک‌های غیرمنتظره محافظت می‌کند.
انعطاف‌پذیری - تفکر سیستمی - راه‌حل‌های سیستمی	انعطاف‌پذیری به این موضوع مربوط می‌شود که چگونه روابط بین اجزای یک کسب‌وکار یا بین یک کسب‌وکار و زمینه فعالیت آن، بر اثر بحران تغییر می‌کند. این نیاز به تفکر سیستمی و راه‌حل‌های سیستمی دارد که به نوبه خود به همکاری بین کارکنان، مشتریان و سایر ذینفعان بستگی دارد.
اندازه‌گیری عملکرد - انعطاف‌پذیری - سازگاری	اندازه‌گیری انعطاف‌پذیری، سازگاری و سایر مؤلفه‌های تاب‌آوری برای ایجاد یک کسب‌وکار پایدار حیاتی است. این را می‌توان به سادگی با نگاه کردن به مزایا یا قابلیت‌ها انجام داد.
سیستم‌های حمایتی - انعطاف‌پذیری	جک ما، بنیانگذار علی بابا، تغییر را پیش فرض می‌داند، نه ثبات. انعطاف‌پذیری بیشتر در شرایط بحران در سازمان‌ها و سیستم‌های حمایتی مبتنی بر تغییر و آزمایش الزامی است.
شناخت نیاز بازار	بانوان روستایی می‌توانند به راحتی با فراهم کردن بستری مناسب جهت تولید قارچ، اقدام به پرورش آن نمایند.
تولید محصولات ارگانیک - بسته‌بندی مناسب محصولات تولید روستا	از آن جایی که مناطق روستایی دارای انواع سبزی‌های کوهی و معطر ارگانیک است، بانوان روستایی با پاک کردن آن‌ها و بسته‌بندی کردن انواع سبزی‌ها می‌توانند آن‌ها را برای فروش به شهر فرستاده و از این روش کسب درآمد کنند.
بازار فعال محصولات مرغوب - تولید محصولات مرغوب.	بازار فروش عسل‌های طبیعی و با کیفیت همیشه وجود دارد.
کاشت گیاهان دارویی - درآمدزایی - اشتغالزایی - نیاز به سرمایه کم برای تولید محصولات	بانوان روستایی می‌توانند در مزرعه‌های خود اقدام به کاشت گیاهان دارویی نمایند. آن‌ها می‌توانند از این طریق به درآمد مناسبی برسند.

<ul style="list-style-type: none"> - درآمدزایی بالا - شناخت نیاز بازار - تولید محصولات ارگانیک 	<p>بانوان روستایی می‌توانند با پرورش بلدرچین و فروش تخم آن، به درآمد بالایی برسند.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - کسب‌وکار مبتنی بر دانش - بکارگیری تکنولوژی‌های نوین 	<p>در مناطقی که در آن تکنولوژی و کار مبتنی بر دانش است تاب‌آوری بیشتری از نظر درآمد وجود دارد.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - نیروی انسانی متخصص 	<p>کارآفرینانی که اقدام به جذب کارگر ماهر می‌کنند، افزایش بیشتری در درآمد خواهند داشت.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - تولید لباس‌های محلی روستا - تولید صنایع دستی 	<p>لباس‌های محلی هر منطقه روستایی هم مانند صنایع دستی برای گردشگران بسیار جذاب می‌باشد.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - راه‌اندازی تجارت پرسود - شناخت نیاز بازار - ایجاد کارآفرینی با سرمایه کم - درآمدزایی با سرمایه‌گذاری کم 	<p>در صورتی که آب و هوای روستایی برای پرورش آلوئه‌ورا مناسب باشد، بانوان می‌توانند به پرورش گیاه آلوئه‌ورا پرداخته و با ایجاد کارآفرینی چند نفر را هم مشغول کنند. با فروش محصولات تهیه شده از این گیاه می‌توان تجارتي پُر سود برای خود رقم زد.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - تاب‌آوری اقتصادی - انعطاف‌پذیری 	<p>زمانی یک کسب‌وکار تاب‌آور است که بتواند مخاطرات موقت یا دائم را جذب کرده و خود را با شرایط به سرعت در حال تغییر انطباق دهد، بدون این که کارکرد خود را از دست بدهد.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - مدیریت ریسک - انعطاف‌پذیری 	<p>تاب‌آوری به فرد کارآفرین کمک می‌کند در محیط کاری ناپایدار و متغیر مدیریت بهتری داشته باشد.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - مقابله با استرس - روحیه تحمل‌پذیری 	<p>با توجه به شرایط زندگی در روستا زنان روستا در پاسخ به استرس تحمل بالاتری دارند.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - ایمان 	<p>هر چه ایمان فرد بالاتر باشد میزان تاب‌آوری فرد بیشتر خواهد بود.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - صندوق‌های حمایت از توسعه کارآفرینی 	<p>صندوق‌های حمایت از توسعه فعالیت‌های کشاورزی گامی مؤثر برای توسعه فعالیت‌های کارآفرینی زنان است.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - برگزاری دوره‌های آموزشی 	<p>شرکت صندوق حمایت از توسعه فعالیت‌های کشاورزی تسهیلات و برنامه‌های آموزشی در اختیار زنان قرار می‌دهند، به طوری که برگزاری این دوره‌های آموزشی در چند سال اخیر ادامه داشته است.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - افزایش اعتماد به نفس - مشارکت اجتماعی در فعالیت‌های گروهی 	<p>استقبال زنان روستایی از این صندوق‌ها بیانگر اعتماد آن‌ها به این صندوق‌ها و افزایش اعتماد به نفس و مشارکت اجتماعی شان در فعالیت‌های گروهی است.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - توانایی خلق ایده‌های گوناگون - راه‌حل‌های نوین برای حل مسائل - ایجاد انگیزه در زنان روستایی 	<p>زنان روستایی تا حدی توانایی یافتن راه‌حل‌های نوین برای حل مسائل دارند، که توانایی خلق ایده‌های گوناگون در موقعیت‌های گوناگون، و ایجاد انگیزه در زنان روستایی وجود دارد.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - سازگاری 	<p>صندوق‌های حمایتی می‌توانند نقش مهمی در ظرفیت‌سازی سازگاری، ارائه محصولات و خدمات ضروری به زنان کارآفرین و در نهایت بهبود تاب‌آوری کارآفرینان داشته باشد.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - مشورت در حل مسائل 	<p>زنان خود را تنها نمی‌دانند و حداقل یک دوست دارند تا مشکلاتشان را با او در میان بگذارند.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - ایمان و اعتقاد 	<p>در روستاها زنان اصالت‌ها و باورهای اعتقادی‌شان را حفظ کرده‌اند و آن‌ها اعتقاد دارند که هنگام مواجهه با مشکلات باید به یاری پروردگار ایمان داشت و در عین حال نهایت تلاش را کرد.</p>

محركه‌های مؤثر بر تاب‌آوری اقتصادی کارآفرینی زنان... / حسین حسین‌زرگری و همکاران

<p>هدفمندی و کنترل مناسب زنان بر رویدادهای زندگی و همچنین ظرفیت تغییرپذیری آنان است.</p>	<p>- هدفمندی در سبک زندگی - کنترل مناسب بر رویدادهای زندگی</p>
<p>ارتقای مهارت‌های زنان کارآفرین در زمینه قدرت تصمیم‌گیری، مدیریت استرس و تفکر مستقل و همین‌طور تقویت روحیه تلاشگری و خودباوری آن‌ها به منظور از بین رفتن ترس از مشکلات، دل‌سرد و ناامید نشدن بعد از مشکلات، تلاش برای رسیدن به اهداف و توانا دانستن خود به بهبود تاب‌آوری فردی زنان کمک می‌کند.</p>	<p>- ارتقای مهارت‌های کارآفرین - مدیریت استرس - تقویت روحیه تلاشگری - خودباوری - ناامید نشدن بعد از مشکلات</p>
<p>زنان کارآفرین در روستا به دلیل موقعیت مکانی باید راه‌های ارتباطی مؤثر با مشتریان خود را شناسایی کنند.</p>	<p>- ارتباط با مشتریان خود</p>
<p>ارتباط با دوستان کارآفرین، ارتباط با شرکت مادر تخصصی نقش مؤثری در تقویت روحیه خلاقیت و ایجاد انگیزه در کسب‌وکار زنان دارد.</p>	<p>- ارتباط با شرکت مادر تخصصی - ارتباط با دوستان کارآفرین خود - ارتباط با مشتریان خود</p>
<p>برای زنان روستایی باید این شرایط فراهم شود که بتوانند در نمایشگاه‌های مرتبط شرکت کنند و یا این که شرایط ملاقات با کارآفرینان برتر را داشته باشند تا بتوانند پای صحبت‌ها و تجربیات کارآفرینان برتر بنشینند.</p>	<p>- شرکت در نمایشگاه‌های مرتبط کارآفرینی - استفاده از تجربیات کارآفرینان برتر</p>
<p>استفاده از رسانه‌های اجتماعی و ارتباطی برای زنان کارآفرین روستایی بسیار اثربخش است زیرا به دلیل موقعیت مکانی و عدم سهولت در دسترسی افراد از مناطق دیگر راه ارتباطی مناسبی با مشتریان است.</p>	<p>- استفاده از رسانه‌های ارتباطی - اجتماعی - اطلاعات از نیاز و سلیقه مشتریان خود - ارتباط با مشتریان خود</p>
<p>توسعه کم‌فعالیت‌های کارآفرینی در کسب‌وکارها زنان به دلیل عدم استفاده از استراتژی‌های بازاریابی و شبکه‌های اجتماعی مجازی و عدم نوآوری در کسب‌وکار است.</p>	<p>- بازاریابی و فروش - استراتژی‌های بازاریابی - استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی - نوآوری در کسب‌وکار</p>
<p>با ایجاد درآمدزایی و اشتغال‌زایی در بین زنان روستا خیلی از مشکلات مثل طلاق، فقر، بیکاری و سایر مسایل کمتر شده و به نوعی می‌تواند از آسیب‌های اجتماعی - اقتصادی روستا بکاهد.</p>	<p>- درآمدزایی - اشتغال‌زایی در بین زنان روستا - کاهش بیکاری - کاهش فقر - کاهش آسیب‌های اجتماعی - اقتصادی</p>
<p>به منظور تقویت انگیزه، خلاقیت و روحیه کارآفرینی زنان روستایی کلاس‌های آموزشی برگزار شود.</p>	<p>- تقویت روحیه زنان روستایی</p>
<p>بهبود مهارت‌های زنان در ارتباطات مؤثر با افراد، سازگاری با تغییرات و چاره‌اندیشی برای مشکلات و همچنین ارتقای مهارت‌های آن‌ها در زمینه قدرت تصمیم‌گیری، مدیریت استرس، تمرکز بر امور، کنترل احساسات و تفکر مستقل کمک شایانی به بهبود تاب‌آوری زنان روستایی خواهد نمود.</p>	<p>- ارتباطات مؤثر با افراد - سازگاری با تغییرات و چاره‌اندیشی - ارتقای مهارت‌ها در تصمیم‌گیری - کنترل احساسات و تفکر مستقل</p>
<p>نیازمند برنامه‌ریزی درست و اجرایی سازمان‌های حمایت از زنان روستایی در برگزاری دوره‌های آموزشی و روان‌شناسی مربوط به رشد فردی زنان است.</p>	<p>- برنامه‌ریزی درست و اجرایی - برگزاری دوره‌های آموزشی - روان‌شناسی مربوط به رشد فردی زنان</p>
<p>زنان به عنوان عوامل کلیدی در روستاها، نقش فعالی در تولیدات اقتصادی و معیشتی روستایی دارند.</p>	<p>- حمایت از کارآفرینان روستایی</p>

مطالعات کارآفرینی و توسعه پایدار کشاورزی، دوره ۱۱، شماره ۴، ۱۴۰۳

<p>توان از ظرفیت روستاها برای ایجاد اشتغال‌زایی کمک گرفت و تا حدی بتوان از مهاجرت روستاییان به شهرها کاهش داد.</p>	<p>کاهش مهاجرت از روستا به شهر ایجاد اشتغال‌زایی برای زنان روستا</p>
<p>از دیرباز تا به امروز، صنایع دستی روستایی مورد توجه بخش گردشگری و صادراتی کشور بوده است. مخصوصاً امروزه استفاده از صنایع دستی در دکوراسیون منازل مورد استقبال افراد زیادی قرار گرفته است.</p>	<p>توسعه صادرات صنایع دستی رونق بازار صنایع دستی</p>
<p>بکارگیری استراتژی‌های بازاریابی برای فروش محصولات زنان کارآفرین کمک‌کننده است.</p>	<p>بازاریابی و فروش بکارگیری استراتژی‌های بازاریابی</p>
<p>هر چه اطلاعات و ارتباطات مربوط به کسب‌وکارها در زنان روستایی بیشتر باشد عملکرد کسب‌وکارهای آنها بهتر خواهد شد.</p>	<p>ارتباطات مؤثر اطلاعات مربوط به کسب‌وکار</p>
<p>پایین بودن توسعه فعالیت‌های کارآفرینی زنان به تأثیر کمتر شبکه‌های اجتماعی مجازی در کسب‌وکار و بکارگیری کمتر استراتژی‌های بازاریابی توسط زنان در کسب‌وکارهای روستایی ربط داد.</p>	<p>استفاده از شبکه‌ها اجتماعی مجازی بازاریابی و فروش استراتژی‌های بازاریابی</p>
<p>بسیاری از کسب‌وکارهای کوچک توسط زنان روستایی راه‌اندازی می‌شود و زنان نخستین گروهی هستند که از کسب‌وکارهای کوچک استقبال نموده‌اند.</p>	<p>حمایت از کسب‌وکارهای کوچک</p>
<p>کارآفرینان زن روستایی سهم عمده‌ای در بهبود وضعیت زندگی مردم روستا دارند.</p>	<p>اشتغال‌زایی</p>
<p>حفظ تنوع و بهبود عملکرد کسب و کارها برای رسیدن به توسعه پایدار ضروری است.</p>	<p>حفظ تنوع و بهبود کسب‌وکار</p>
<p>حمایت از توسعه فعالیت‌های روستایی، گردهمایی‌های ادواری و بازدیدهایی به منظور تبادل اطلاعات و استفاده از تجربه‌های کارآفرینان موفق برای زنان کارآفرین است.</p>	<p>بازدیدهایی به منظور تبادل اطلاعات استفاده از تجربه‌های کارآفرینان موفق حمایت از توسعه فعالیت‌های روستایی</p>
<p>زنان کارآفرین معتقد بودند که ارتباط با مشتریان، دوستان کارآفرین خود، شرکت مادر تخصصی و جهاد کشاورزی دارای بیشترین اثربخشی در کارشان است.</p>	<p>ارتباطات مؤثر با مشتریان دوستان کارآفرین</p>
<p>اگر زنان روستا از زبان کارآفرینان موفق بشنوند که کارآفرینی و کسب‌وکار همراه با شکست و چالش است تا بتواند به موفقیت منتهی شود تاب‌آوری بیشتری خواهند داشت.</p>	<p>استفاده از تجربیات کارآفرینان موفق</p>
<p>استفاده از روش‌های بازاریابی که زنان کارآفرین در بازاریابی محصولات خود به کار می‌گیرند.</p>	<p>بازاریابی و فروش</p>
<p>اثربخشی اطلاعات کسب‌وکار مثل نیاز و سلیقه مشتریان خود، قیمت محصولات خود در بازار، بازار خرید مواد اولیه، اطلاعات تخصصی مربوط به کسب‌وکار خود، بازار فروش محصولات خود مهم است.</p>	<p>اطلاعات درباره نیاز و سلیقه مشتریان قیمت محصولات خود در بازار اطلاعات تخصصی مربوط به کسب‌وکار خود بازار فروش محصولات خود بازار خرید مواد اولیه</p>
<p>اطلاع از وام‌های حمایتی در کسب‌وکار برای زنان کارآفرین و توسعه کسب‌وکار قابل توجه است.</p>	<p>اطلاع از وام‌های حمایتی در کسب‌وکار</p>
<p>هر کارآفرینی باید رقبا خود در بازار و نوع فعالیت رقبا نسبت به محصول تولیدی آشنایی داشته باشد.</p>	<p>اطلاع از فعالیت رقبا شناخت رقبا در بازار</p>
<p>کارآفرینی توسعه گردشگری با همکاری زنان روستایی در مناطقی که هنوز بکر و دست‌نخورده هستند می‌تواند گامی برای موفقیت باشد.</p>	<p>کارآفرینی توسعه گردشگری روستا</p>
<p>محیط روستایی از فضا و منابع طبیعی زیبایی برخوردار می‌باشد، با فراهم کردن امکانات اردویی و فضای اختصاصی کافی، می‌توان موجب جذب گردشگران زیادی شد.</p>	<p>جذب گردشگران در روستا</p>

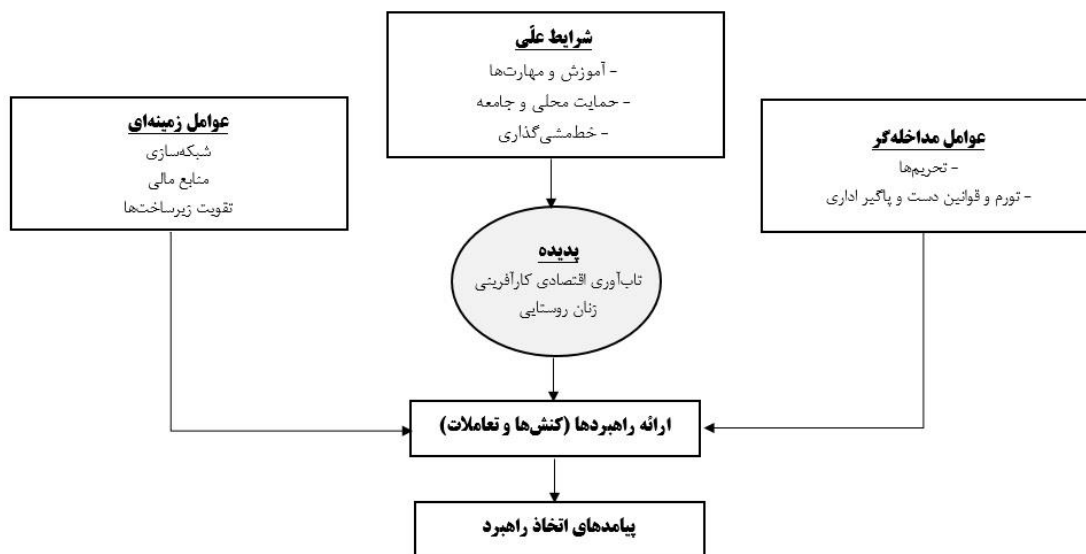
<ul style="list-style-type: none"> - دایرکردن رستوران‌های بومی - اقامتگاه‌های جذاب با بافت سنتی - تهیه خورد و خوراک محلی - اقامت بوم‌گردی با بافت سنتی - جذب توریست خارجی 	<p>نقش زنان روستایی در کارآفرینی توسعه گردشگری می‌تواند در ایجاد فضایی برای اقامت و تهیه خورد و خوراک محلی برای آن‌ها باشد. بانوان می‌توانند با دایر کردن رستوران‌های بومی و اقامتگاه‌های جذاب با بافت سنتی، موجب جذب گردشگران و توریست‌های داخلی و خارجی زیادی شوند.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - سیاست‌های حمایتی شرکت مادر تخصصی 	<p>بحث سیاست‌های حمایتی شرکت مادر تخصصی از انواع کسب‌وکارهای روستایی نیاز است مورد توجه قرار گیرد.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - برگزاری بازارچه‌های محلی - بازاریابی و فروش 	<p>فراهم آوردن شرایط مناسب بازاریابی از جمله برگزاری بازارچه‌های محلی برای معرفی محصولات تولیدی کسب‌وکارها به بهبود عملکرد فعالیت‌های کارآفرینان زنان روستایی کمک می‌کند.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - برنامه‌های آموزشی زنان روستایی - برگزاری کارگاه‌های آموزشی دوره ای 	<p>با توجه به نقش مهم انواع کسب‌وکارها پیشنهاد می‌شود که سازمان‌های مربوطه، برگزاری کارگاه‌های آموزشی دوره‌ای در زمینه صنایع دستی و تبدیلی و همین‌طور فعالیت‌های دامپروری را در فهرست برنامه‌های آموزشی زنان روستایی قرار دهند.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - وجود تسهیلمان فعال 	<p>عامل مهم در بهبود عملکرد فعالیت‌های کارآفرینی زنان روستایی وجود تسهیلمان فعال است.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - برگزاری دوره‌های آموزشی - مشاوره های شغلی متناسب با تغییرات فناورانه - وجود تسهیلمان فعال 	<p>شرایط و امکانات لازم در زمینه آموزش‌های تخصصی انواع کسب‌وکارها و مشاوره‌های شغلی متناسب با تغییرات فناورانه به زنان کارآفرین برای تسهیلمان فراهم گردد.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - ارتباط با شرکت مادر تخصصی 	<p>با حمایت متفاوت شرکت مادر تخصصی از انواع کسب‌وکارهای زنان حمایت نمود، از دلایل موفق نبودن عملکرد برخی از کسب‌وکارها عدم حمایت است.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - ایجاد اشتغال‌زایی - تولید محصولات ارگانیک - رونق فروش سوغات محلی روستاها 	<p>زنان روستایی می‌توانند با فروش فرآورده‌های دامی و ارگانیک و صنایع دستی خود به عنوان سوغاتی به گردشگران، به کسب درآمد رسیده و کارآفرینی نمایند.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - تولید محصولات ارگانیک - تولید چاشنی‌های غذایی 	<p>درست کردن محصولات مثل چاشنی‌های غذایی و غیرکنسروی یا کارخانه‌ای که فاسد شدن آن‌ها کمتر باشد، می‌تواند موجب کارآفرینی زنان روستایی شود.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - کسب درآمد بالا - اشتغال‌زایی 	<p>بانوان روستایی با راه‌اندازی چنین کسب‌وکاری می‌توانند موجب کارآفرینی چندین نفر دیگر هم شوند و به کسب درآمد بالایی دست پیدا کنند.</p>

روستایی مورد ارزیابی و تحلیل قرار گرفتند. در این راستای ۲۴ راهبرد در قالب پنج کد انتخابی مطرح شد که حاصل آن ۱۲ پیامد تاب‌آوری کارآفرینی زنان روستایی در سه محور توانمندسازی اقتصادی، توانمندسازی اجتماعی و توسعه پایدار ارائه شده است (جدول ۳). بر اساس نتایج مستخرج از مصاحبه و طبقه‌بندی مقوله‌ها، مدل پارادایمی راهبردها و پیامدهای تاب‌آوری کارآفرینی زنان روستایی با توجه به محرکه‌های تأثیرگذار بر آن جهت تحلیل نهایی ارائه گردید (شکل ۲).

کدگذاری ثانویه و شکل‌دهی مقولات در قالب کدگذاری انتخابی: در این مرحله با توجه به گستردگی تعداد مقوله‌ها و جلوگیری از پیچیدگی در تجزیه و تحلیل آن‌ها، کدهای اولیه با ادغام مقوله‌ها از ۳۲۳ کد به ۶۹ کد در قالب کدهای ثانویه تقلیل یافته است. به طوری که مقوله‌های نهایی شده، در ۱۶ طبقه تقسیم‌بندی شدند. یافته‌ها گویای آن است که شرایط علی با ۱۱ مقوله، عوامل زمینه‌ای با ۱۹ مقوله و عوامل مداخله‌گر با سه مقوله تقسیم‌بندی و به عنوان محرکه‌های مؤثر بر تاب‌آوری اقتصادی کارآفرینی زنان

جدول ۳- کدگذاری محوری و انتخابی مقوله‌های نهایی شده

تعداد	کد محوری	کد انتخابی	نقش کدهای استخراجی
۴	برگزاری دوره‌های آموزشی	آموزش و مهارت‌ها	شرایط علی
	ارتقای مهارت‌ها در تصمیم‌گیری		
	توانایی خلق ایده‌های گوناگون		
	نیروی انسانی متخصص		
۴	مشاوره‌های شغلی متناسب با تغییرات فناورانه	حمایت محلی و جامعه	
	روانشناسی مربوط به رشد فردی زنان		
	کنترل احساسات و تفکر مستقل		
	حمایت خانواده		
۳	شناسایی فرصت‌های پیشرفت	خط‌مشی‌گذاری	
	سیاست حمایتی و محیط نظارتی		
	قدرت تصمیم‌گیری		
۴	استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی	شبکه‌سازی	
	برقراری ارتباطات مؤثر		
	راه‌حل‌های نوین برای حل مسائل		
	تعامل با صاحبان کسب‌وکارها		
۳	صندوق‌های حمایت از توسعه کارآفرینی	منابع مالی	
	درآمدزایی با سرمایه‌گذاری کم		
	اعطای وام‌های متعدد		
۷	برنامه‌ریزی	تقویت زیرساخت‌ها	عوامل زمینه‌ای
	سازگاری با تغییرات و چاره‌اندیشی		
	بکارگیری تکنولوژی‌های نوین		
	رفع محدودیت‌های فرهنگی و اجتماعی		
	کاهش تبعیض جنسیتی		
۵	مدیریت دانش	تاب‌آوری	
	توسعه مهارت‌های کارآفرینی		
	تقویت روحیه زنان روستایی		
	تقویت روحیه تلاشگری		
	مدیریت استرس		
۳	انعطاف‌پذیری	عوامل سیاسی	
	ایمان و اعتقاد		
	تحریم‌ها		
۳	تورم	عوامل سیاسی	
	قوانین دست و پاگیر اداری		

شکل ۲- مدل پارادایمی تاب‌آوری اقتصادی کارآفرینی زنان روستایی

راهبردها و پیامدها تقسیم‌بندی شدند. از این رو به تحلیل و تشریح عوامل تأثیرگذار بر تاب‌آوری کارآفرینی زنان در روستاها پرداخته شد.

همان‌طور که نتایج نشان داد آموزش و مهارت‌های کاربردی زنان نقش تعیین‌کننده‌ای در شکل‌گیری تاب‌آوری آن‌ها در کسب‌وکارهای روستایی دارد. این یافته با نتایج تحقیقات بادزیان و همکاران (۱۳۹۹ب) و قربانی پیرعلیدهی (۱۳۹۹) همسو می‌باشد. شرکت در دوره‌ها و کلاس‌های آموزشی زنان، ضمن افزایش دانش و آگاهی آن‌ها، باعث بهبود مهارت عملیاتی آن‌ها در کسب‌وکارهای مختلف می‌شود. دارا بودن اطلاعات کافی نسبت به راه‌اندازی و توسعه کسب‌وکار، زمینه را برای گسترش شبکه اجتماعی زنان را به صورت روستایی و فراروستایی فراهم می‌نماید که این امر نقش بسیار مهمی در افزایش تاب‌آوری فردی زنان روستایی در شروع و توسعه کسب‌وکارهای مختلف دارد. بنابراین توسعه برنامه‌های آموزشی کارآفرینی توأم با انتقال اطلاعات نوین به زنان روستایی، پیامدهای اقتصادی-اجتماعی زیادی در سطح زندگی زنان روستایی به همراه خواهد داشت (ندافی، ۱۳۹۱). در واقع آموزش کارآفرینی برای زنان

بحث و نتیجه‌گیری

یکی از مهمترین معیارهای سنجش درجه توسعه‌یافتگی یک کشور، اهمیت و اعتباری است که زنان در آن کشور دارا می‌باشند و مشارکت اقتصادی حداکثری زنان در یک جامعه می‌تواند به توسعه اقتصادی کمک شایانی نماید (Emon et al., 2024; Kitole and Genda, 2024). با توجه به وضعیت نامناسب اشتغال و بیکاری فزاینده در کشور، کسب‌وکارها و کارآفرینی زنان در مناطق روستایی گزینه مناسبی برای کمک به حل معضل بیکاری می‌باشد (قربانی و مدرسی، ۱۳۹۹). بنابراین تاب‌آوری زنان در کسب‌وکارهای روستایی در شرایط اقتصادی نامناسب کشور امری بسیار مهم به نظر می‌رسد. در شرایطی که اکثر آن‌ها به صورت غیررسمی و به دور از حمایت‌های دولتی فعالیت می‌نمایند. در همین راستا تحقیق حاضر به بررسی محركه‌های مؤثر بر تاب‌آوری کارآفرینی اقتصادی زنان روستایی با رویکرد مصاحبه‌محور و کیفی انجام شده است. به همین منظور بر اساس ۱۴ مصاحبه صورت گرفته با خبرگان، از ۳۲۳ کد استخراج شده اولیه، ۶۹ کد نهایی و در پنج محور شرایط علی، عوامل زمینه‌ای، عوامل مداخله‌گر،

Semkunde et al. (Muhammad et al., 2021)

(2021) در تحلیل کارآفرینی روستایی، معتقدند که فقر و منابع مالی ناکافی، مشارکت زنان را در کارآفرینی روستایی محدود می‌کند. در واقع قدرت مالی زنان و یا حمایت اقتصادی خانواده، تغییرات مثبتی در میزان انعطاف‌پذیری کارآفرین در تولید محصولات مختلف و عرضه آن در بازارهای محلی، ملی و منطقه‌ای ایجاد می‌کند.

برنامه‌ریزی و خط‌مشی‌گذاری زنان در کسب‌وکارهای روستایی، عامل مهمی است که نقش تعیین‌کننده‌ای در پایداری کسب‌وکارهای ایجاد شده دارند. مشخص شدن اهداف ایجاد کسب‌وکارهای روستایی توسط زنان و تعریف افق‌های کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت، فرآیند دسترسی به پیشرفت و توسعه کارآفرینی را برای آن‌ها هموارتر می‌نماید. شناسایی فرصت‌ها و پتانسیل‌های کسب‌وکارهای روستایی و افزایش اطلاعات از ابعاد مختلف آن، میزان ریسک‌پذیری را کاهش و انعطاف‌پذیری را فراز و نشیب کسب‌وکارها افزایش خواهد داد. این امر قدرت تصمیم‌گیری را در کارآفرینان تقویت نموده و باعث ایجاد تفکر مستقل در آن‌ها می‌شود. در این مسیر سیاست‌های حمایتی دولت همچون وام‌ها و تسهیلات کم‌بهره با بازپرداخت بلندمدت می‌تواند در میزان تاب‌آوری اقتصادی زنان کارآفرین روستایی نقش‌آفرینی کند. به طوری که نتایج تحقیقات Noor et al. (2021)؛ آرامش و همکاران (۱۳۹۹) و توحیدی و وکیل‌الرعايا (۱۳۹۵) یافته‌ها به دست آمده را مورد تأیید قرار می‌دهد. بنابراین حمایت دولت و مهارت‌های مدیریتی بر توسعه کارآفرینی زنان در مشاغل روستایی تأثیر مثبتی دارد (ایزدی و همکاران، ۱۳۹۵). با توجه به نتایج به دست آمده از تحقیق و تأثیر محرکه‌های مؤثر بر میزان تاب‌آوری اقتصادی

در روستاها، به موفقیت آن‌ها کمک کرده و نابرابری در مشارکت اقتصادی را کاهش می‌دهد (Ojo et al., 2019).

حمایت محلی و جامعه، عامل تأثیرگذار دیگری است که موجب تغییرات تاب‌آوری در زنان کارآفرین روستایی شده است. حمایت خانواده می‌تواند از جنبه‌های مختلف اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی در میزان تاب‌آوری زنان در کسب‌وکارهای روستایی تأثیر داشته باشد. بر این اساس با افزایش سرمایه اجتماعی در خانواده، میزان انسجام و همبستگی اعضای خانواده در مسیر موفق کارآفرینی هموارتر می‌شود. چرا که این امر زمینه‌ساز سطح مشارکت گروهی اعضای خانوار (یعقوبی‌فرانی و جلیلیان، ۱۳۹۴) جهت کاهش هزینه تمام شده نیروی کارگری در کسب‌وکار خواهد شد. بالعکس ایجاد فرصت‌های شغلی زنان در روستاها، باعث حذف نابرابری‌های اجتماعی می‌شود (Sahrakorpi and Bandi, 2021). از طرفی، وجود محدودیت‌های فرهنگی برخی جوامع روستایی در راه‌اندازی و مدیریت کسب‌وکار توسط زنان، اعتمادسازی خانواده و بالا بردن سطح اطمینان از میزان موفقیت کارآفرینی زنان، شرایط را برای افزایش تاب‌آوری فرهنگی که می‌تولند یکی از مهم‌ترین موانع شغلی زنان در امر کارآفرینی روستایی باشد، در سطح خانواده و روستا فراهم می‌کند. در همین راستا Welsh et al. (2016) در ترکیه به این نتیجه رسیدند که حمایت اخلاقی خانواده می‌تواند تأثیر مثبت بر زنان کارآفرین داشته باشد. نکته مهم دیگر شرایط اقتصادی مناسب در خانواده است که به مستقیم بر میزان تاب‌آوری زنان در کسب‌وکارهای روستایی تأثیرگذار است. این یافته با نتایج تحقیقات یعقوبی‌فرانی و جلیلیان (۱۳۹۴) همسو می‌باشد. بنابراین موقعیت مالی مناسب خانواده باعث افزایش ریسک‌پذیری زنان به دلیل حمایت‌های مالی و اقتصادی آن‌ها خواهد شد

✓ جایگاه‌یابی کسب‌وکارهای خانگی: رونق فروش سوغات محلی روستاها، تولید محصولات مرغوب، تولید لباس‌های محلی روستا، بسته‌بندی مناسب محصولات تولید روستا، کاشت گیاهان دارویی.

پیامدها:

- ✓ توانمندسازی اقتصادی: کاهش فقر، اشتغال‌زایی، توسعه فعالیت‌های کشاورزی، توسعه فعالیت‌های کارآفرینی زنان، صادرات صنایع دستی.
- ✓ توانمندسازی اجتماعی: کاهش مهاجرت از روستا به شهر، کاهش آسیب‌های اجتماعی-اقتصادی، مشارکت اجتماعی در فعالیت‌های گروهی، بهبود وضعیت زندگی مردم روستا.
- ✓ توسعه پایدار: تولید محصولات ارگانیک، اعطای تسهیلات پایدار، صادرات تولیدات روستایی.

کارآفرینان زن روستایی، راهبردها و پیامدهای حاصل از آن به شرح زیر ارائه می‌گردد:

راهبردها:

- ✓ دسترسی به بازار: برگزاری بازارچه‌های محلی، شناخت نیاز مشتریان، شناسایی بازار هدف، بکارگیری استراتژی‌های بازاریابی، شرکت در نمایشگاه‌های مرتبط کارآفرینی، دسترسی به بازارهای محلی و بین‌المللی.
- ✓ الگوسازی: استفاده از تجربه کارآفرینان موفق، شناخت رقبا در بازار، دوستان کارآفرین و بازدیدهایی به منظور تبادل اطلاعات.
- ✓ حمایت دولت: وجود تسهیلات فعال، ارائه تسهیلات مالی، حمایت از کارآفرینان روستایی، حمایت از زنان برای ورود به بازار کار، تفکر سیستمی.

منابع

- امیری، ع.، زارعی، ح.، مسعودی‌راد، م.، و حاتمی‌نژاد، ح. (۱۴۰۱). شناسایی مؤلفه‌های اثرگذار بر افزایش میزان تاب‌آوری اقتصادی و اجتماعی شهری در مواجهه با بحران زلزله مطالعه موردی: شهرستان بروجرد. فصلنامه آمایش محیط، ۱۵ (۵۷)، ۲۱۰-۱۸۹.
- ایزدی، ب.ا.، رضایی مقدم، ک.، و اسدالله‌پور، ع. (۱۳۹۵). سازه‌های مؤثر و موانع تحقق توسعه کارآفرینی در مشاغل خانگی بخش کشاورزی در مناطق روستایی شیراز. مجله علوم ترویج و آموزش کشاورزی ایران، ۱۲ (۱)، ۵۱-۳۹.
- آرامش، ح.، رس، ف.، و کشاورز، س. (۱۳۹۹). اثربخشی کارآفرینی اجتماعی در توانمندسازی زنان روستایی مورد: مناطق حاشیه‌نشین چابهار. مجله اقتصاد فضا و توسعه روستایی، ۹ (۳۴)، ۶۲-۴۱.
- بادزبان، ف.، رضایی مقدم، ک.، و فاطمی، م. (۱۳۹۹). تحلیل میزان تاب‌آوری زنان کارآفرین روستایی با بهره‌گیری از مقیاس کانر-دیویدسون. فصلنامه سیاست‌نامه علم و فناوری، ۱۰ (۱)، ۵۰-۳۹.
- بادزبان، ف.، رضایی مقدم، ک.، و فاطمی، م. (۱۳۹۹). آموزش کارآفرینی و تأثیر آن بر عملکرد کسب‌وکارهای زنان روستایی. فصلنامه کارافن، ۱۷ (۳)، ۹۷-۸۱.
- توحیدی، ح.، و وکیل‌الرعیایا، ی. (۱۳۹۵). بررسی موانع و چالش‌های توسعه کسب‌وکار خانگی زنان در روستاهای شهر سمنان. همایش ملی نقش زنان در توسعه پایدار: اهر. شاهوند، س.، امید نجف‌آبادی، م.، و حسینی، ج. (۱۴۰۱). الگوی پارادایمی توسعه کارآفرینی اجتماعی زنان روستایی با استفاده از تئوری بنیانی. نشریه جغرافیا و توسعه، ۲۰ (۶۹)، ۱۵۲-۱۸۲.
- پارسیانی، س.، شریف‌زاده، م.، محبوبی، م.، عبدالله‌زاده، غ.ح.، و شریفی، م. (۱۴۰۰). نقش تسهیلات در پیشبرد کارآفرینی زنان روستایی: دلالت‌هایی برای آموزش تسهیلات. نشریه پژوهش مدیریت آموزش کشاورزی، ۱۳ (۵۷)، ۲۸-۵۳.
- جمینی، د.، جمشیدی، ع.ر.، کاماسی، ح.، و عطا، ه. (۱۳۹۵). تحلیل موانع توسعه کارآفرینی زنان در نواحی روستایی:

- روستاهاى شهرستان چرداول. فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی، ۵ (۴)، ۶۳-۴۵.
- چیت‌سازان، هـ، داوری، ع.، جلالی، م. (۱۳۹۷). ارزیابی عوامل مؤثر بر ظرفیت تاب‌آوری کسب‌وکارهای کوچک و متوسط (مورد مطالعه قطعه‌سازان صنعت خودرو). نشریه توسعه کارآفرینی، ۱۱ (۳)، ۴۴۰-۴۲۱.
- حسین‌آبادی، و.، قره‌چه، م.، و حسینی، س.م. (۱۳۹۹). تبیین الگوی تاب‌آوری بنگاه‌های تولیدی صنعت شوینده. نشریه کاوش‌های مدیریت بازرگانی، ۱۲ (۲۳)، ۵۸-۳۵.
- ذوالفقاری، ا.، قانعى بخدان، ن. (۱۴۰۲). فراتحلیل عوامل مؤثر بر کارآفرینی زنان روستایی: پژوهش‌های بازه زمانی ۱۳۹۰-۱۴۰۱. نشریه توسعه محلی (روستایی-شهری)، ۱۵ (۲)، ۴۰۹-۴۲۷.
- عزیزی، ع.ر.، زارع، هـ.، و مقیمی اسفندآبادی، ح. (۱۴۰۰). واکنش تاب‌آوری اقتصادی در برابر شوک‌های اقتصادی در ایران. مجله اقتصاد و بانکداری اسلامی، ۳۶، ۲۴۵-۲۲۷.
- فلاح‌حقیقی، ن. (۱۳۹۴). میکروکارآفرینی و توانمندسازی زنان روستایی: چالش‌های پیش رو. نشریه مطالعات کارآفرینی و توسعه پایدار کشاورزی، ۲ (۱)، ۱۴۵-۱۲۵.
- قربانی پیرعلیدهی، ف. (۱۳۹۹). موانع توسعه کسب‌وکارهای خانگی زنان در مناطق روستایی (مورد واکاوی؛ شهرستان رضوانشهر استان گیلان). فصلنامه مطالعات جغرافیایی نواحی ساحلی، ۱ (۳)، ۲۶-۴.
- قربانی، ز.، و مدرسی، م. (۱۳۹۹). عوامل مؤثر بر تاب‌آوری کسب‌وکارهای خانگی غیررسمی زنان در ایران. ششمین کنفرانس ملی پژوهش‌های کاربردی در مدیریت، حسابداری و اقتصاد سالم در بانک، بورس و بیمه: تهران.
- کرمیان، ف.، و سقائیان، ح. (۱۴۰۲). تحلیل موانع فراروی کارآفرینی زنان روستایی استان کرمانشاه؛ کاربرد نظریه بنیانی. نشریه آموزش و مدیریت کارآفرینی، ۲ (۲)، ۵۸-۴۳.
- کریم‌زاده، ح.، و سعدی، س. (۱۴۰۱). مقایسه زمینه‌های توسعه کارآفرینی زنان در نواحی روستایی و شهری موردی: شهرستان مریان. فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی، ۱۱ (۳۹)، ۴۵-۶۶.
- کریمی، س.، کریمی‌راد، س.، و کریمی، ح. (۱۴۰۱). تأثیر توانمندی و تاب‌آوری بر موفقیت کارآفرینانه زنان روستایی منطقه سیستان. نشریه علوم ترویج و آموزش کشاورزی ایران، ۱۸ (۱)، ۸۶-۶۷.
- کهن‌هوش‌نژاد، ر.، خنیفر، ح.، و اسماعیلی، ن. (۱۴۰۲). تبیین تأثیر شایستگی‌های کارآفرینانه بر تاب‌آوری بانوان کارآفرین با میانجی‌گری انگیزه کارآفرینانه (مورد مطالعه: بانوان کارآفرین استان البرز). مجله مدیریت فرهنگ سازمانی، انتشار آنلاین:
- 10.22059/JOMC.2023.355975.1008527
- ندافی، ر. (۱۳۹۱). نقش آموزش‌های کارآفرینی در بهبود سطح اقتصادی-اجتماعی زندگی زنان روستایی استان اصفهان. اولین همایش ملی کارآفرینی: خمینی شهر.
- ولی‌زاده، م.، رستمی، ف.، شیرینی، ن.، و خوش‌مرام، م. (۱۴۰۱). واکاوی عوامل مؤثر بر تشخیص فرصت‌های کارآفرینی زنان روستایی شهرستان کرمانشاه. نشریه زن در توسعه و سیاست، ۲۰ (۴)، ۷۲۱-۶۹۷.
- یاسوری، م.، و نوروزی‌نژاد، م. (۱۴۰۰). فراتحلیل کیفی ابعاد توسعه کارآفرینی زنان روستایی. نشریه زن در توسعه و سیاست، ۱۹ (۱)، ۴۱-۲۱.
- یعقوبی‌فرانی، ا.، و جلیلیان، س. (۱۳۹۴). اثرات اقتصادی و اجتماعی مشاغل خانگی زنان روستایی در شهرستان اسلام آباد غرب. فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی، ۴ (۲)، ۹۳-۱۱۳.
- Anggadwita, G., Permatasari, A., Alamanda, D.T., and Profityo, W.B. (2023). Exploring women's initiatives for family business resilience during the COVID-19 pandemic. *Journal of Family Business Management*, 13 (3), 714-736.
- Ayala, J. C., and Manzano, G. (2014). The resilience of the entrepreneur. Influence on the success of the business. A longitudinal analysis. *Journal of Economic Psychology*, 42, 126-135.
- Badzaban, F., Rezaei-Moghaddam, K., and Fatemi, M. (2021). Analysing the individual entrepreneurial resilience of rural women. *Journal of Global Entrepreneurship Research*, 11 (1), 241-254.

- (GEM) Global Report 2011”Babson College, Babson Park, MA, United States, Universidad del Desarrollo, Santiago, Chile, Universiti Tun Abdul Razak, Kuala Lumpur, Malaysia, London Business School, London, United Kingdom.
- Kirmayer, L. J., Dandeneau, S., Marshall, E., Phillips, M. K., and Williamson, K. J. (2011). Rethinking resilience from indigenous perspectives. *The Canadian Journal of Psychiatry*, 56 (2), 84-91.
- Kitole, F. A., and Genda, E. L. (2024). Empowering her drive: Unveiling the resilience and triumphs of women entrepreneurs in rural landscapes. In *Women's Studies International Forum*, 104, 102912.
- Kumar, K.P.P. (2024). A study on rural women's economic empowerment through entrepreneurship: exploring opportunities, challenges, and impacts. *International Journal of Research Publication and Reviews*, 5 (6), 1003-1008.
- Magis, K. (2010). Community resilience: An indicator of social sustainability. *Society and Natural Resources*, 23 (5), 401-416.
- Manzano García, G., and Ayala Calvo, J. C. (2013). Psychometric properties of Connor-Davidson Resilience Scale in a Spanish sample of entrepreneurs. *Psicothema*, 25 (2), 245-251.
- Majumdar, S., and Reji, E. M. (2020). Introduction: Methodological issues in social entrepreneurship knowledge and practice (pp. 1-11). Springer Singapore.
- Mashapure, R., Nyagadza, B., Chikazhe, L., Mazuruse, G., and Hove, P. (2023). Women entrepreneurship development and sustainable rural livelihoods in Zimbabwe. *Arab Gulf Journal of Scientific Research*, 41 (4), 557-584.
- Montoro-Fernández, E., Cárdenas-Gutiérrez, A. R., and Bernal-Guerrero, A. (2022). Entrepreneurial resilience: A case study on university students. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19 (5), 2589.
- Muhammad, S., Ximei, K., Saqib, S. E., and Beutell, N. J. (2021). Women's home-
Buang, N. A. (2012). Entrepreneurs' resilience measurement. *Entrepreneurship—Born, Made and Educated*, 317-336.
- Carrizosa, M. (2021). Working homes: space-use intensity and urban informality in Bogota (Doctoral dissertation, The New School).
- Elkafrawi, N., and Refai, D. (2022). Egyptian rural women entrepreneurs: Challenges, ambitions and opportunities. *The International Journal of Entrepreneurship and Innovation*, 23 (3), 203-214.
- Emon, M. H., and Nipa, M. N. (2024). Exploring the gender dimension in entrepreneurship development: A systematic literature review in the context of Bangladesh. *Westcliff International Journal of Applied Research*, 8 (1), 34-49.
- Fatoki, O. (2018). The impact of entrepreneurial resilience on the success of small and medium enterprises in South Africa. *Sustainability*, 10 (7), 2527.
- Fiksel, J., Goodman, I., and Hecht, A. (2014). Resilience: navigating toward a sustainable future. *Solutions*, 5 (5), 38-47.
- García, L. and Wang, S. (2019). Access to finance for rural women entrepreneurs: Challenges and strategies. *Development Policy Review*, 31 (4), 521- 537.
- Green, E. P., Blattman, C., Jamison, J., and Annan, J. (2015). Women's entrepreneurship and intimate partner violence: a cluster randomized trial of microenterprise assistance and partner participation in post-conflict Uganda (SSM-D-14-01580R1). *Social Science & Medicine*, 133, 177-188.
- Hu, X., Li, L., and Dong, K. (2022). What matters for regional economic resilience amid COVID-19? Evidence from cities in Northeast China. *Cities*, 120, 103440.
- Kawane, T., and Shaw, R. (2024). Enhancing and sustaining entrepreneurial mindset and ecosystem through social capital: A case of rural women in North Gujarat, India. *International Journal of Asian Social Science*, 14 (5), 139-160.
- Kelley D. J., Singer S., Herrington, M. (2011). *Global Entrepreneurship Monitor*

- India. *Energy Research & Social Science*, 79, 102153.
- Santoso, S., and Oetomo, B. S. D. (2018). Influence of motivation and self-efficacy on entrepreneurial intention to run a business. *Expert Journal of Marketing*, 6 (1), 14-21.
- Semkunde, M. A., Elly, T., Charles, G., Gaddefors, J., and Chiwona-Karlton, L. (2021). Rural entrepreneurship and the context: navigating contextual barriers through women's groups. *International Journal of Gender and Entrepreneurship*, <https://doi.org/10.1108/IJGE-01-2021-0013>.
- Singh, S., and Estefan, A. (2018). Selecting a grounded theory approach for nursing research. *Global Qualitative Nursing Research*, 5, 2333393618799571.
- Steiner, A., and Atterton, J. (2014). The contribution of rural businesses to community resilience. *Local Economy*, 29 (3), 228-244.
- Wang, W. L., van De Lindt, J. W., Hartman, B., Cutler, H., Kruse, J. L., McAllister, T. P., and Hamideh, S. (2022). Determination of individual building performance targets to achieve community-level social and economic resilience metrics. *Journal of Structural Engineering*, 148 (5), 04022045.
- Welsh, D. H., Memili, E., and Kaciak, E. (2016). An empirical analysis of the impact of family moral support on Turkish women entrepreneurs. *Journal of Innovation & Knowledge*, 1 (1), 3-12.
- Windle, G., Bennett, K. M., and Noyes, J. (2011). A methodological review of resilience measurement scales. *Health and Quality of Life Outcomes*, 9, 1-18.
- based entrepreneurship and family financial position in Pakistan. *Sustainability*, 13 (22), 12542.
- Noor, S., Isa, F. M., and Nor, L. M. (2021). Women empowerment through women entrepreneurship: a comparison between women entrepreneurs and fulltime housewife in Pakistan. *Iranian Journal of Management Studies*, 14 (2), 347-363.
- Ojo, E., Anitsal, I., and Anitsal, M. M. (2019). Review of career education for women entrepreneurs in Nigeria. 207-223. https://digitalcommons.kennesaw.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1302&context=ama_proceedngs
- Rahmi, V. A., Handayati, P. H., Djatmika, E. T., and Ismanto, H. I. (2022). The Role of Women's Entrepreneurial Motivation in Mediating the Relationship Between Entrepreneurship Training and Entrepreneurial Intentions in the Rural. *International Journal of Social Science and Business*, 6 (1), 1-10.
- Rahman, M. M., Dana, L. P., Moral, I. H., Anjum, N., and Rahaman, M. S. (2022). Challenges of rural women entrepreneurs in Bangladesh to survive their family entrepreneurship: a narrative inquiry through storytelling. *Journal of Family Business Management*, 13 (3), 645-664.
- Rezaei-Moghaddam, K., Badzaban, F., and Fatemi, M. (2023). Entrepreneurial resilience of small and medium-sized businesses among rural women in Iran. *The Journal of Agricultural Education and Extension*, 29 (1), 75-98.
- Sahrakorpi, T., and Bandi, V. (2021). Empowerment or employment? Uncovering the paradoxes of social entrepreneurship for women via Husk Power Systems in rural North